

brabant **Water**

Jaarverslag 2018

© 2019 Brabant Water NV

Bezoekadres

Magistratenlaan 200
5223 MA 's-Hertogenbosch

Postadres

Postbus 1068
5200 BC 's-Hertogenbosch

Telefoon 073 683 88 88

e-mail communicatie@brabantwater.nl

internet www.brabantwater.nl

Handelsregister 16005077

Colofon

Samenstelling Brabant Water

Inhoud

Voorwoord van het Bestuur	4
Bericht van de Raad van Commissarissen van Brabant Water NV	5
Bestuursverslag 2018	11
Over Brabant Water NV	12
Kengetallen Brabant Water NV	14
Sociale kengetallen	15
Ondernemingsstructuur Brabant Water Groep	16
Risicomangement.....	17
Financiën.....	21
Onze inzet op MVO	24
Jaarrekening 2018	25
Geconsolideerde jaarrekening	25
Enkelvoudige jaarrekening.....	59
Overige gegevens	69
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	71
Statutaire regeling winstbestemming	74
Afkortingen	75

Voorwoord van het Bestuur

Water is een vitaal, bijzonder en waardevol product. Onmisbaar ook. Om te kunnen garanderen dat 2,5 miljoen inwoners en ruim 50.000 bedrijven in Noord-Brabant 24 uur per dag, zeven dagen in de week kunnen rekenen op zuiver drink- en industriewater, moeten we continu alert zijn. Op kansen en ontwikkelingen, maar ook op risico's en dreigingen. Het vraagt van ons dat we op alle gebieden in control zijn: van de zorg voor bron, natuur en mens tot de garantie dat onze financiële zaken op orde zijn. Daarnaast zijn fysieke beveiliging, cyberbeveiliging en de crisisorganisatie belangrijke aandachtspunten.

Op sommige dingen hebben we als Brabant Water geen directe controle, zoals het weer. Soms is het te nat, dan weer te droog. De lange, hete zomer van 2018 zorgde voor pieken in de watervraag en was een soort live-stresstest voor ons, waarvoor we gelukkig op alle punten zijn geslaagd. Daar ben ik uiteraard trots op, maar de verwachting is dat we steeds meer te maken krijgen met droge periodes. Bovendien neemt de welvaart en het aantal huishoudens toe. Dit stelt ons in toenemende mate voor de uitdaging om, samen met de omgeving, verantwoord met de groeiende watervraag om te gaan.

Voor een robuuste drinkwatervoorziening en bescherming van onze bronnen – nu én in de toekomst – werken we nauw samen met de Provincie en andere waterpartners in Noord-Brabant. Daarnaast hebben we het Deltaplan Waterbesparing opgezet. Daarin staat enerzijds de duidelijke doelstelling om water te besparen in ons eigen productieproces en anderzijds de ambitie om de watervraag bij klanten te 'verslimmen' en daardoor te matigen. Hiervoor zetten we onder meer een bewustwordingscampagne in en bieden we bedrijven ondersteuning op het gebied van waterbesparing.

In ons MVO-verslag leest u wat we hebben gedaan op het gebied van maatschappelijke betrokkenheid, mens, natuur en milieu. In dit jaarverslag presenteren we de Jaarrekening 2018 en leggen we verantwoording af over het gevoerde beleid. Beide thema's zijn binnen Brabant Water volledig met elkaar verweven. We wegen onze keuzes bewust af met oog voor people, planet en profit. Alleen door hierbij steeds te zoeken naar de goede balans, kunnen we daadwerkelijk zeggen dat we verantwoord ondernemen.

Guiljo van Nuland, *Algemeen Directeur*

Bericht van de Raad van Commissarissen van Brabant Water NV

Jaarrekening

Het Bestuur van Brabant Water NV heeft ons de opgemaakte jaarrekening over het jaar 2018 voorgelegd, samen met het verslag over het door hem gevoerde beleid. De Raad van Commissarissen (hierna: de Raad) heeft de opgemaakte jaarrekening over 2018 laten controleren door Deloitte Accountants. De goedkeurende controleverklaring van de onafhankelijke accountant is in het verslag onder de Overige gegevens opgenomen.

De Raad heeft besloten de jaarrekening in de opgemaakte vorm door te sturen naar de Algemene Vergadering van Aandeelhouders (hierna: de Algemene Vergadering) en stelt u voor de Jaarrekening 2018 ongewijzigd vast te stellen. Verder stelt de Raad u voor decharge te verlenen aan het Bestuur voor haar bestuur en aan de Raad voor zijn toezicht.

Corporate Governance

De Raad en het Bestuur onderschrijven het belang van transparantie en deugdelijk ondernemingsbestuur voor Brabant Water NV. Om deze reden wordt de Corporate Governance Code vrijwillig toegepast voor die onderdelen die ook voor onze onderneming aan de orde zijn.

Brabant Water NV is een naamloze vennootschap waarop het verzwakt structuurregime van toepassing is. Dit betekent onder andere dat het Bestuur wordt benoemd door de Algemene Vergadering op bindende voordracht van de Raad. De Algemene Vergadering benoemt eveneens, op voordracht van de Raad, de commissarissen. De verhoudingen tussen de Algemene Vergadering, de Raad en het Bestuur zijn vastgelegd in de statuten en in diverse regelingen. Ook zijn voor de vaste commissies van de Raad reglementen opgesteld. Deze stukken zijn ook op de website van Brabant Water NV gepubliceerd.

Samenstelling en omvang van de Raad

De met de Algemene Vergadering overeengekomen samenstelling en omvang van de Raad is sinds 2014 de volgende:

- twee leden met een actieve functie in het openbaar bestuur van een aandeelhoudende gemeente (categorie A);
- een lid op voorstel van het College van Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant (categorie B);
- een lid op basis van het versterkt aanbevelingsrecht van de Ondernemingsraad (categorie C);
- een lid, niet vanuit de bovengenoemde achtergronden (categorie D).

Per 1 juli 2018 is mevrouw J.A.M. Thijs-Rademakers reglementair afgetreden als lid van de Raad. De Algemene Vergadering heeft in haar vergadering van 22 juni 2018 de heer M.W.A.M. van Stappershoef benoemd als nieuw lid. Ook is in deze vergadering de heer H.B. Hieltjes voor een tweede en laatste termijn herbenoemd als lid van de Raad.

De Raad heeft vervolgens in haar vergadering van 17 oktober 2018 de heer Hieltjes benoemd tot vicevoorzitter van de Raad en de heer Van Stappershoef tot secretaris van de Raad en tot lid van de Auditcommissie.

Per 1 januari 2011 is de Wet Bestuur en Toezicht in werking getreden. De wet bevat onder andere een bepaling over een evenwichtige verdeling van zetels over mannen en vrouwen. De wet gaat uit van een evenwichtige verdeling van ten minste 30% mannen en ten minste 30% vrouwen.

Bericht van de Raad van Commissarissen van Brabant Water NV

Per 31 december 2018 bedraagt de verdeling in de Raad 60% mannen en 40% vrouwen. De Raad is daarmee volgens de wet op dit punt evenwichtig samengesteld.

Het Bestuur van de vennootschap bestaat uit één statutair directeur.

De samenstelling van de Raad per 31 december 2018 is opgenomen op pagina 9 van dit Jaarverslag.

Invulling toezicht

De Raad kwam in 2018 regulier vijfmaal in vergadering bijeen. Bij deze vergaderingen is het Bestuur aanwezig geweest. Tijdens de vergaderingen en in overige contacten met het Bestuur heeft de Raad gesproken over de strategie van de onderneming, de behaalde resultaten, de plannen voor de komende periode en alle overige relevante zaken die onder de aandacht van de Raad kwamen of werden gebracht.

In 2018 is door het Bestuur ten behoeve van de Raad een themabijeenkomst gehouden over de watervoorziening in de droge zomerperiode van 2018, in aanwezigheid van de verantwoordelijk teammanager.

In 2018 zijn daarnaast onder andere de volgende onderwerpen aan de orde geweest:

- Jaarverslag 2017 en het verslag van de accountant
- MVO-verslag 2017
- Financiële kwartaalrapportages 2018
- Begroting en watertarieven 2019
- Financieel beleid van Brabant Water NV
- De voortgang van de gerechtelijke procedure over de afwikkeling van de te betalen schadeloosstelling aan de NV Tilburgsche Waterleiding-Maatschappij (TWM)
- Profielschets Raad van Commissarissen
- Voordracht benoeming nieuwe commissaris
- Portefeuilleverdeling binnen de Raad
- Brabant Water en GenX
- Grondwaterbeleid van de provincie Noord- Brabant
- Ontwikkelingen landelijke cao

De Raad heeft twee vaste commissies: de Auditcommissie en de Governancecommissie.

Auditcommissie

De Auditcommissie adviseert de Raad bij de uitvoering van zijn taak tot het houden van toezicht op de interne risicobeheers- en controlesystemen en de jaarverslaglegging.

De Auditcommissie heeft in 2018, in aanwezigheid van de accountant, de ontwerp-Jaarrekening 2017 en het ontwerp-Jaarverslag 2017 besproken. Daarnaast heeft de Auditcommissie onder meer vergaderd over de financiële informatieverschaffing (begroting en watertarieven 2019 en realisatiecijfers 2018) en het financieel meerjarenperspectief 2019 tot en met 2028. Ook is de toetsing van de Inspectie Leefomgeving en Transport inzake de drinkwatertarieven 2018 besproken.

Governancecommissie

Een van de taken van de Governancecommissie is de Raad te adviseren over de vaststelling van de jaarlijkse remuneratie van het Bestuur, passend binnen het door de Algemene Vergadering vastgesteld bezoldigingsbeleid en de WNT-regels. Overige taken zijn onder andere werving en selectie van leden van de Raad en het Bestuur en governancevraagstukken met betrekking tot de vennootschap.

De Governancecommissie heeft in 2018, buiten aanwezigheid van de bestuurder, informatieve gesprekken gevoerd met vijf leden uit Managementteam en middenkader van Brabant Water alsmede met de gedeputeerde binnen het College van Gedeputeerde Staten, belast met de deelneming Brabant Water.

De Commissie heeft bovendien voorstellen gedaan voor de vaststelling van prestatie-indicatoren voor het Bestuur. Deze

Bericht van de Raad van Commissarissen van Brabant Water NV

prestatie-indicatoren richten zich onder andere op diverse relevante onderdelen van de bedrijfsvoering. Ook heeft de Commissie geadviseerd over de vaststelling van de beloning van de bestuurder over 2018 binnen de grenzen van de WNT. Met het Bestuur wordt aanvullend ook een jaarlijks evaluatiegesprek gehouden waarbij gesproken wordt over het functioneren, mede in relatie tot de daartoe door de Raad opgestelde criteria.

Tot slot

De Raad spreekt tot slot zijn dank en waardering uit voor de wijze waarop Bestuur, Ondernemingsraad en medewerkers van Brabant Water NV zich in het verslagjaar hebben ingezet voor de belangen van de onderneming.

's-Hertogenbosch, 11 april 2019

Namens de Raad van Commissarissen Brabant Water NV

Mr. J.M.L. Niederer, voorzitter

M.W.A.M. van Stappershoef, secretaris

De Raad van Commissarissen met van links naar rechts: mevrouw drs.ir. J.M. Driessen, mevrouw drs. C.J.M.A. van Esch, de heer mr. J.M.L. Niederer en de heer M.W.A.M. van Stappershoef

De heer mr. H.B. Hieltjes ontbreekt op deze foto.

Algemene Vergadering

De Algemene Vergadering van Aandeelhouders (heeft een vaste Aandeelhouderscommissie ingesteld om de jaarlijkse aandeelhoudersvergadering voor te bereiden.

Deze Commissie is in 2018 tweemaal bijeengekomen.

Op 31 januari 2018 is de nota 'Positionering van Brabant Water NV (2018 t/m 2022)' besproken. Op 9 mei 2018 is de commissie bijeengekomen om de onderwerpen op de agenda van de Aandeelhoudersvergadering 2018 met het Bestuur te bespreken. Hierbij is onder meer aandacht besteed aan de voortgang van de gerechtelijke procedure over de te betalen financiële schadeloosstelling in het TWM-dossier en de hoofdpunten van het vastgesteld financieel beleid van Brabant Water. Daarnaast zijn het jaarverslag en de jaarrekening over het jaar 2017, de voorgestelde watertarieven voor 2019, het MVO-jaarverslag 2017 en de (her-)benoemingen binnen de Raad besproken.

De Commissie heeft over de voorgelegde onderwerpen schriftelijk advies uitgebracht aan de Algemene Vergadering.

De jaarlijkse Algemene Vergadering vond plaats op 22 juni 2018. Tijdens deze bijeenkomst werd het advies van de Aandeelhouderscommissie besproken, de Jaarrekening 2017 vastgesteld en is decharge verleend aan het Bestuur voor haar bestuur en aan de Raad van Commissarissen voor zijn toezicht.

De Algemene Vergadering verleende goedkeuring aan het besluit van het Bestuur om het vastrecht, het variabel drinkwatertarief en het capaciteitstarief per 1 januari 2019 te handhaven op het niveau van 2018. Het Tariefbesluit 2019 leidt tot een in reële termen dalende drinkwaterrekening voor zowel de huishoudelijke als zakelijke klanten.

Voor wat betreft het tarief voor het aanleggen van een nieuwe huisaansluiting voorziet het bestuursbesluit - uit oogpunt van noodzakelijke kostendekkendheid - in een beperkte verhoging van dit tarief met de verwachte inflatie over 2019 van 1,5%.

In de Algemene Vergadering heeft de bestuurder een toelichting gegeven op de stand van zaken binnen de onderneming. Daarnaast heeft hij de nota 'Positionering van Brabant Water NV (2018 t/m 2022)' ter bespreking en vaststelling aangeboden aan de Algemene Vergadering. Deze nota behandelt onder andere de onderwerpen identiteit, bedrijfsvoering/bedrijfsprocessen, watervoorziening en financieel beleid. De nota is vervolgens, inclusief het financieel beleid, door de Algemene Vergadering goedgekeurd en vastgesteld.

De bestuurder heeft daarnaast informatie verschaft over de voortgang van de gerechtelijke procedure voor de vaststelling van de overnamesom voor NV TWM.

Samenstelling Raad van Commissarissen per 31 december 2018*

De heer mr. J.M.L. Niederer - voorzitter

Benoemd per 1 juli 2013 en herbenoemd per 1 juli 2017

Burgemeester van de gemeente Roosendaal

- Lid van de Raad voor Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming, afdeling Rechtspraak

Mevrouw drs.ir. J.M. Driessen - lid

Benoemd per 1 juli 2015

Zelfstandig consultant

- Lid Adviesraad Secuos BV

Mevrouw drs. C.J.M.A. van Esch - plaatsvervangend secretaris

Benoemd per 1 juli 2015

Directeur GGD Hart voor Brabant

- Lid Raad van Toezicht Stichting De Waarden, Zevenbergen
- Lid Raad van Bestuur Theater de Bussel, Oosterhout
- Directielid GGD West-Brabant
- Directielid RAV Brabant MWN
- Lid Veiligheidsdirectie Brabant Noord
- Lid ALV van de corporatie Toegang Tilburg U.A.
- Lid Provinciale Raad Gezondheid Brabant

De heer mr. H.B. Hieltjes - secretaris

Benoemd per 1 juli 2014 en herbenoemd per 1 juli 2018

Burgemeester van de gemeente Kapelle

- Lid Raad van Commissarissen N.V. Westerscheldetunnel

De heer M.W.A.M. van Stappershoef - secretaris

Benoemd per 1 juli 2018

Burgemeester van de gemeente Goirle

- Lid Raad van Advies van Informatiebeveiligingsdienst IBD (VNG)
- Lid begeleidingscommissie Regionale Brandweer Midden- en West-Brabant
- Lid Regionale Taskforce Kindermishandeling
- Lid Raad van Toezicht Erfgoed Brabant

Samenstelling Auditcommissie

De heer H.B. Hieltjes - voorzitter

De heer M.W.A.M. van Stappershoef - lid

Samenstelling Governancecommissie

Mevrouw J.M. Driessen - voorzitter

Mevrouw C.J.A.M. van Esch - lid

De heer J.M.L. Niederer - lid

* De zittingsduur van een commissaris is maximaal vier jaar, waarna deze eenmaal herbenoembaar is voor een periode van wederom maximaal vier jaar.

Bestuursverslag 2018

Over Brabant Water NV

Brabant Water NV levert drink- en industriewater aan 2,5 miljoen inwoners en aan 50.000 bedrijven in Noord-Brabant en een klein gedeelte van Zeeland. Wij winnen, zuiveren en distribueren water van uitstekende kwaliteit, tegen de laagst mogelijke kosten en met een hoge leveringsbetrouwbaarheid.

Met (inclusief de dochterondernemingen) bijna 800 medewerkers, dertig waterproductiebedrijven en een hoofdleidingnet van ruim 18.000 kilometer leveren we jaarlijks zo'n 180 miljoen m³ water. Circa 60% van het drinkwater is bedoeld voor huishoudelijke klanten. Zij gebruiken het water voor consumptie en andere huishoudelijke toepassingen. Het overige drink- en industriewater gaat naar bedrijven en instellingen die het inzetten voor hun bedrijfsvoering en processen. Ook leveren we maatwerkproducten aan bedrijven, zoals water voor laagwaardig gebruik of water dat een speciale behandeling heeft ondergaan.

Ons hoofdkantoor is gevestigd in 's-Hertogenbosch, met een nevenvestiging in Breda. De jaaromzet is ongeveer 200 miljoen euro. Brabant Water NV is een structuur-NV. De aandelen van onze vennootschap zijn voor 31,6% in handen van de provincie Noord-Brabant. De overige aandelen zijn in het bezit van gemeenten in het voorzieningsgebied.

Wij onttelen de grondstof voor ons drinkwater (grondwater) rechtstreeks aan de natuur. Daarom gaat onze zorg niet alleen uit naar onze bronnen, maar ook naar de natuur die deze bronnen beschermt.

We streven naar een duurzame watervoorziening van bron tot kraan, voor nu en in de toekomst. Om onze doelstellingen te realiseren, werken we klantgericht, kostenbewust en met actieve zorg voor mens, milieu en maatschappij. Dit doen we zoveel mogelijk in afstemming en samenwerking met andere organisaties.

Figuur 1 Waterproductiebedrijven

Over Brabant Water

Dochterondernemingen

Brabant Water NV heeft vier dochterondernemingen. Dat zijn Hydreco, Hydreco Geomec, HydroBusiness en Hydroscope. Deze vier dochterbedrijven zijn ondergebracht in de holding Hydrocare. Onze kennis en expertise op het gebied van Koude- en WarmteOpslag (KWO) zijn geconcentreerd in ons dochterbedrijf Hydreco. HydroBusiness biedt dienstverlening voor industriewater. Hydroscope is actief op het gebied van waterkwaliteit, veiligheid en legionellapreventie. En Hydreco Geomec zet onze kennis en expertise op het gebied van geothermie in.

De cijfers die we in dit jaarverslag presenteren hebben steeds betrekking op het moederbedrijf Brabant Water inclusief haar dochterondernemingen, tenzij anders vermeld.

Bestuur per 31 december 2018

De heer drs. G.J. van Nuland - Bestuurder

Managementteam per 31 december 2018

De heer drs. G.J. van Nuland - voorzitter
Bestuurder

De heer drs. R. Berger
Manager Human Resource Management

De heer mr. drs. H. de Boer
Manager Financiële en Algemene Zaken

De heer ing. H.M.A. van Griensven
Manager Klant en Markt

De heer drs. S. Levelt
Manager ICT a.i.

Mevrouw R. Rijken
Manager Bestuurszaken

De heer dr. ir. J.Q.J.C. Verberk
Manager Productie

De heer ir. L.M. de Waal
Manager Distributie

Ondernemingsraad per 31 december 2018

De heer P.G.A. Achterberg
De heer A.J. van Ballegooij
De heer drs. J.F.B. van de Camp
De heer F.A. Flapper
De heer E. de Froe - voorzitter
De heer H. van Horne
Mevrouw E.D.M van der Horst
De heer ir. W.J. Huisman
Mevrouw M. Luque Jacobs
De heer F.A.J. Moonen
De heer G.A.J.M. van Rooij
De heer ing. J.B. van der Vliet - vice voorzitter

Mevrouw M. van der Donk - OR-secretariaat

Kengetallen Brabant Water NV

voor haar voorzieningsgebied per 31 december 2018 (geconsolideerd)

	2018	2017	2016	2015	2014
Klanten	2.515.660	2.499.432	2.484.374	2.468.628	2.460.437
Aansluitingen	1.219.464	1.175.956	1.147.063	1.133.458	1.126.513
Waterleveringen					
Drinkwater					
Productie (x 1.000 m ³)	195.749	184.299	180.892	179.725	174.757
Productieverlies (in procenten)	2,6	2,8	3,3	3,0	2,8
Drinkwaterlevering in het net					
Eigen concessiegebied (x 1.000 m ³)	183.171	172.452	169.322	167.590	164.283
Andere waterleidingbedrijven (x 1.000 m ³)	7.688	7.242	7.584	7.484	6.262
Distributieverlies (in procenten)	2,6	2,6	2,3	2,7	2,5
Industriewater*					
Netto levering aan klanten (x 1.000 m ³)	9.846	11.000	10.996	9.939	10.289
Distributienet					
Lengte hoofdleidingen	18.254	18.216	18.173	18.150	18.150
Aantal aansluitingen per km hoofdleiding	66,8	64,6	63,1	62,4	62,1
Balanscijfers (x 1.000 euro)					
Balanstotaal	1.092.641	1.047.833	960.027	921.797	899.606
Boekwaarde materiële vaste activa	913.048	870.148	832.583	798.430	764.257
Idem als percentage van de aanschafwaarde	52	52	51	51	50
Investeringsuitgaven	80.330	73.636	70.151	75.085	83.097
Resultaten (x 1.000 euro)					
Bruto omzet	208.504	208.572	203.981	201.001	194.367
Omzet water	171.553	173.580	170.501	167.310	170.956
Resultaat	26.768	31.167	34.308	40.652	39.387
Pesoneel					
Aantal medewerkers ultimo verslagjaar	787	788	794	807	811
Salariskosten incl. sociale lasten (x 1.000 euro)	56.192	53.593	53.539	52.789	53.009

* Inclusief leveringen buiten de provincie Noord-Brabant

Kengetallen

Sociale kengetallen

per 31 december 2018 (enkelvoudig)

	2018	2017
Kengetallen personeel per 31 december		
Aantal medewerkers in FTE	676	688
Aantal medewerkers	727	738
Aantal vrouwen	162	163
Aantal mannen	565	575
Aantal parttimers	197	206
Gemiddelde diensttijd (in jaren)	19,4	19,3
Gemiddelde leeftijd (in jaren)	49,8	49,5
Verloop in personeel		
In dienst per 1 januari	738	744
In dienst getreden	33	29
Beëindigd dienstverband	23	16
Uittreding wegens FUR/Pensioen	19	17
Overleden	2	2
In dienst per 31 december	727	738
Leeftijd en diensttijd per 31 december		
Gemiddelde leeftijd mannen	50,2	50,1
Gemiddelde leeftijd vrouwen	48,1	47,4
Gemiddelde leeftijd totaal	49,8	49,5
Gemiddeld aantal dienstjaren mannen	19,8	19,8
Gemiddeld aantal dienstjaren vrouwen	17,8	17,3
Gemiddeld aantal dienstjaren totaal	19,4	19,3
Arbeidsverzuim		
Kort	0,76	0,65
Gemiddeld	0,89	0,64
Lang	2,40	2,20
Totaal	4,05	3,49

Leeftijdscategorie	man	vrouw
15-24	7	1
25-34	77	10
35-44	63	44
45-54	148	66
55-64	260	40
65 en ouder	10	1
Totaal	565	162

Ondernemingsstructuur Brabant Water Groep

Risicomanagement

Risicobeheersing bij Brabant Water NV is een essentieel onderdeel van de bedrijfsvoering en richt zich met een brede invalshoek op alle facetten van de onderneming: van strategische en operationele risico's tot de betrouwbaarheid van financiële rapportages en het voldoen aan wet- en regelgeving. Onderdeel van dit risicobeleid is dat we zorgvuldig afwegen welke risico's Brabant Water NV loopt, welke beheersmaatregelen wij inzetten en hoe we controle houden op de effectiviteit en de naleving van de regels.

Een vastgestelde risicomatrix is hierbij een hulpmiddel om de risicobereidheid van Brabant Water NV te bepalen.

Taken en verantwoordelijkheden

Het Bestuur is verantwoordelijk voor de inrichting en effectieve werking van het interne risicobeheersings- en controlesysteem van Brabant Water. Risicobeheersing maakt onderdeel uit van het reguliere werk van lijn- en projectverantwoordelijken. Deze decentrale verantwoordelijkheid is een essentieel onderdeel van de risicobenadering. Centrale stafafdelingen ondersteunen daarbij. Zij voegen vanuit hun expertise kennis en kunde toe aan het proces van risicobeoordeling en risicobehandeling. Via een aantal concrete rapportageverplichtingen wordt hierover periodiek verantwoording afgelegd. Externe beoordeling vindt plaats door de externe accountant (waar het de financiële risicobeheersing betreft) en door middel van certificering van het managementsysteem. De externe accountant rapporteert aan de Raad van Commissarissen en onderliggende commissies.

Risicoprofiel

Brabant Water NV is als drinkwaterbedrijf primair verantwoordelijk voor het waarborgen van de continuïteit en kwaliteit van de drinkwaterlevering in ons voorzieningsgebied. Deze zorgplicht van bron tot kraan geeft tevens het kader voor onze belangrijkste risico's. Brabant Water hanteert de ISO 31000 als uitgangspunt voor risicomanagement.

Ontwikkelingen van de risico's in 2018

In 2018 heeft een herijking van onze strategische risico's en aanpak rondom risicobeheersing plaatsgevonden. De strategische risico's rondom bescherming van onze drinkwaterbronnen en de kwaliteit en beschikbaarheid van ons drinkwater blijven actueel. Ontwikkelingen die we nauwlettend volgen zijn de steeds drogere en

warmere zomerperiodes - zoals in de zomer van 2018 - die tot een hogere drinkwaterafname leiden.

Bij onze operationele risico's ligt de nadruk op cyberrisico en veilig & gezond werken. De digitale ontwikkelingen gaan steeds sneller en blijven een belangrijk aandachtspunt. Daarbij is het van belang dat onze medewerkers weten hoe zij digiveilig moeten handelen. Daarnaast vinden we een gezonde en veilige werksituatie zeer belangrijk voor onze medewerkers.

Risicobereidheid

Brabant Water beoordeelt risico's en neemt maatregelen ter beheersing. Per risico wordt de impact en kans bepaald. Belangrijke uitgangspunten voor het bepalen van de risicobereidheid zijn:

- *Veiligheid:* Drinkwater is een eerste levensbehoefte. De veiligheid en betrouwbaarheid van ons product mag niet aan twijfel onderhevig zijn.
- *Financiën:* Wij streven een gezonde financiële huishouding na. De bijbehorende risicobereidheid is afgeleid van het financieel sturingskader. Voor risico's die kunnen leiden tot overschrijding of het niet behalen van de tolerantiegrenzen, worden passende maatregelen genomen.
- *Reputatie:* Onze goede reputatie is een wezenlijk onderdeel van ons bestaansrecht. Onder het risico dat onze strategische doelen om een duurzame en betrouwbare drinkwatervoorziening te handhaven niet worden behaald, verstaan wij ook het reputatierisico.

Op basis van de uitgangspunten beoordeelt Brabant Water haar risico's en mitigeert zoveel mogelijk risico's door passende beheersmaatregelen. Deze maatregelen omvatten zowel verankering in beleid en proces als de toepassing van passende technieken en het trainen van bewustzijn bij de medewerkers.

Hieronder is een overzicht van de belangrijkste risico's van Brabant Water opgenomen, verdeeld in de categorieën strategische, operationele, financiële en compliance risico's.

Strategische risico's

De strategische risico's van Brabant Water bestaan uit een zestal (onderzoeks)thema's, te relateren aan producten en diensten die Brabant Water levert. Daarnaast is het strategisch risico rondom inzet van personeel aanwezig.

Risicomanagement

Bescherming van de kwaliteit en kwantiteit van de bronnen

Brabant Water NV maakt 100% gebruik van grondwater als grondstof voor haar drinkwater. Bescherming van deze grondstof is essentieel voor de bereiding van drinkwater, nu en in de (verre) toekomst. Wij zijn alert op ontwikkelingen die de kwaliteit van het grondwater kunnen bedreigen zoals meststoffen, medicijnresten en stortingen van drugsafval.

Maatregelen: Samen met de provincie Noord-Brabant en de Brabantse gemeenten houden wij de ontwikkelingen nauwlettend in de gaten. Wij werken actief mee aan programma's om overbemesting en gebruik van bestrijdingsmiddelen tegen te gaan. De kwaliteit van het grondwater bewaken wij met een intensief meetprogramma om tijdig verslechtering van de grondwaterkwaliteit te signaleren en te kunnen reageren. In geval van stortingen van afval en lozingen treden we onmiddellijk op om ervoor te zorgen dat de verontreiniging direct wordt opgeruimd. Bij planvoorbereiding en besluitvorming van de diverse overheden over ontwikkelingen die een gevaar kunnen opleveren voor de kwaliteit van het grondwater, vragen wij constant aandacht voor ruimtelijke en milieukundige bescherming van onze grondwaterwinningen.

Provincie en Brabant Water werken samen om de drinkwatervoorziening ook in 2040 robuust te laten zijn, uitgaande van het Global Economy Scenario. Naast robuust maken van de bronnen wordt daarbij ook ingezet op beïnvloeding van de vraagkant. Aanleiding hiervoor is de constatering dat het niveau van het diepe grondwater op sommige plekken in de provincie niet meer terugkeert op het vereiste niveau. De oorzaken hiervan zijn nog niet exact duidelijk – waarschijnlijk spelen ontwikkelingen in België en Duitsland een doorslaggevende rol – maar ook grondwateronttrekkingen hier hebben een effect. Brabant Water gaat de uitdaging aan om in de periode tot 2023 niet meer grondwater te onttrekken dan 225 miljoen m³ per jaar.

Maatregelen: Brabant Water heeft het Deltaplan Waterbesparing opgezet om de sterke groei van de watervraag 'tegendruk' te geven. Activiteiten zijn onder andere het verhogen van de bewustwording bij onze huishoudelijke klanten en ondersteuning in waterbesparing bieden aan onze zakelijke klanten.

Bedreigingen van de kwaliteit van het drinkwater

De wettelijke eisen waaraan het drinkwater moet voldoen zijn opgenomen in het Drinkwaterbesluit. Brabant Water NV stelt hoge eisen aan kwaliteit en veiligheid van het drinkwater en hanteert daarom eigen (strengere) bedrijfsnormen om te voorkomen dat het drinkwater, na verloop van tijd, niet meer aan de wettelijke norm voldoet.

Maatregelen: Jaarlijks wordt aan de ILT gerapporteerd over eventuele overschrijdingen van de wettelijke en bedrijfsnormen in het gehele bedrijfsproces. Het kwaliteitsmanagementsysteem van Brabant Water NV is in 2018 opnieuw ISO-9001 gecertificeerd. Voor beiden geldt dat er over 2018 geen specifieke bevindingen waren.

Leveringszekerheid

De kwetsbaarheid van de uitgestrekte technische infrastructuur (bestaande uit ruim 18.000 kilometer hoofdleidingen en 30 waterproductiebedrijven met honderden winputten) is een gegeven. Het belang van een ongestoorde drinkwatervoorziening voor de Brabantse burger en het bedrijfsleven is groot.

Maatregelen: In het wettelijk voorgeschreven Leveringsplan wordt de wijze beschreven waarop Brabant Water NV de leveringszekerheid heeft geborgd, zowel voor nu als in de komende tien jaar. In 2016 hebben wij het Leveringsplan herzien en is hierop de goedkeuring verkregen van de Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT). Bij het beschouwen van de externe risico's worden ook de gehanteerde risico's van de Nationale Risicobeoordeling en de Risicoprofielen van de Veiligheidsregio's meegenomen. Vanaf 2019 zal de vernieuwing van het Leveringsplan starten.

Digitalisering

De toenemende digitalisering zorgt ervoor dat we onze dienstverlening op een andere wijze moeten aanbieden en steeds sneller moeten ontwikkelen. Dat doen we ten behoeve van onze klant, maar heeft ook effect op onze medewerker. Dit stelt ons voor de taak er voor te zorgen dat we enerzijds de behoefte van onze klant, toekomstbestendig, invullen en anderzijds onze medewerkers voldoende in deze ontwikkelingen mee kunnen nemen.

Maatregelen: Brabant Water NV heeft een programmaliijn voor klantstrategie waar aandacht is voor de toenemende digitalisering. Zo is bijvoorbeeld in 2018 chatfunctionaliteit op onze website geïntroduceerd. Intern besteden we aandacht aan trainingen en begeleiding van onze medewerkers.

Duurzame inzet van personeel

De gemiddelde leeftijd van de medewerker van Brabant Water NV neemt toe en daarmee ook de uitstroom in de aankomende jaren van medewerkers die met pensioen gaan. We merken ook dat het invullen van, vooral technische, vacatures steeds lastiger is. Waar Brabant Water NV voor staat en wat de mogelijkheden zijn, is niet altijd bekend bij relevante doelgroepen, zoals afstuderende jongeren.

Risicomanagement

Maatregel: er is een taskforce team aan de slag gegaan in 2018 om onze grootste knelpunten in kaart te brengen en onze wervingskracht te vergroten.

Operationele risico's

Betrouwbaarheid van onze waterleidingen

De gemiddelde ouderdom van onze leidingen neemt langzaam toe en daarmee ook de storingsgevoeligheid.

Maatregelen: Door assetmanagement willen wij de goede prestaties op het gebied van de continuïteit van de levering ten minste handhaven en liefst nog verbeteren tegen gelijkblijvende of lagere kosten. Daarmee maken we integrale afwegingen om allereerst die leidingen te vernieuwen, waarmee doelmatig de meeste risico's met betrekking tot leveringscontinuïteit en externe effecten worden gereduceerd. Als gevolg daarvan is er een intensivering van het vervangingsprogramma voor onze leidingen. De verwijderkosten die daarmee gepaard gaan komen ten laste van de reeds eerder gevormde voorziening Amovering transport- en distributieleidingen.

Verder verminderen we de risico's ten aanzien van de leidingen die mogelijk grote externe effecten hebben op infrastructures van derden. Dit doen we in overleg met de eigenaren van deze infrastructuur. Uit het inspectieprogramma voor de afsluiters in het leidingnet is gebleken dat de betrouwbaarheid van deze afsluiters op een hoog niveau ligt.

In geval van een calamiteit bestaat de kans dat er niet voldoende betrouwbaar drinkwater geleverd kan worden.

Maatregelen: Brabant Water NV heeft een Calamiteitenplan en een calamiteitenorganisatie die ervoor zorgen dat de drinkwatervoorziening in zo'n situatie zo snel mogelijk weer hersteld wordt. Om incidenten tegen te gaan is er een beveiligingsbeleid en -plan. Voor calamiteiten die leiden tot een continuïteitsvraagstuk zijn er het Leveringsplan (drinkwaterlevering) en het Bedrijfscontinuïteitsplan (kantoren en ICT) beschikbaar.

In 2018 is een start gemaakt met het onderzoek naar verder professionaliseren van de Calamiteiten- en Storingsdienstorganisatie, mede in relatie tot het netcentrisch werken bij de Veiligheidsregio's. In 2019 zal dit worden geïmplementeerd.

Betrouwbaarheid van onze informatievoorziening

Brabant Water is een aanbieder binnen een vitale sector en moet voldoen aan wetgeving zoals de Algemene Verordening Gegevensverwerkingen en de Wet Beveiliging Netwerk- en informatiesystemen. Brabant Water heeft de zorgplicht om informatiebeveiliging binnen de drinkwaterlevering te borgen.

Maatregelen: Om de betrouwbaarheid van de systemen te borgen zijn er diverse technische en organisatorische maatregelen getroffen en is er een responsprocedure bij incidenten. Er is een actief beleid om de beveiliging up-to-date te houden en continu te verbeteren. Om na te gaan of onze maatregelen voldoende zijn, laten we regelmatig beveiligingstesten uitvoeren. Er is permanent aandacht voor het digiveiligheidsbewustzijn van medewerkers. Voor de komende wetgeving werkt Brabant Water samen met andere drinkwaterbedrijven aan een rapportagevorm om aan de zorgplicht te kunnen voldoen en zal er een audit door een externe organisatie plaatsvinden.

Gezond en veilig werken

Gezond en veilig werken is een belangrijk speerpunt voor Brabant Water. Met de toenemende digitalisering neemt ook de digistress toe bij medewerkers.

Maatregelen: vanuit zowel HRM als leidinggevenden is er actief aandacht voor verbeteringen bij ICT en het ondersteunen van medewerkers bij de toenemende digitalisering.

Onze dienstverlening is belangrijk, maar de gezondheid en veiligheid van onze mensen gaat voor en daar moeten we bewust op sturen.

Maatregelen: Veilig & gezond werken is een speerpunt in 2019. Er zijn activiteiten om te komen tot een geborgde en toekomstbestendige veiligheidsorganisatie waarbij veel aandacht uit gaat naar houding en gedrag. Dit leidt tot een gezonde en veilige werkomgeving voor iedereen.

Financiële risico's

Brabant Water NV heeft een zodanig weerstandsvermogen opgebouwd, dat we in staat zijn om belangrijke financiële tegenvallers op te vangen zonder grote effecten op de continuïteit van de drinkwatervoorziening of de tarifiering. Voorbeelden van tegenvallers zijn de gevolgen van slechte klimatologische omstandigheden, een stijging van het aantal klanten dat overgaat op een eigen bron, laagconjunctuur, stijgende energieprijzen of het niet langer kunnen beschikken over één of meerdere productielocaties. De kans dat al deze omstandigheden zich tegelijkertijd voordoen is klein.

Maatregelen: Wanneer één van de genoemde voorbeelden zich zou voordoen, is het effect op het weerstandsvermogen overzienbaar. De intensivering van het programma voor vervanging van de meest risicovolle leidingen vergt extra investeringen (circa 30 miljoen euro per jaar), die financieerbaar zijn. Om de beschikbaarheid van externe financiering te borgen is in 2017 een arrangement bij de Europese Investeringsbank afgesloten waarbij Brabant Water onder gunstige condities tot een bedrag van 150 miljoen euro kan lenen.

Risicomanagement

Voor treasury geldt dat Brabant Water NV de richtlijnen volgt zoals deze zijn vastgelegd in ons Financieel Statuut. Het statuut bestaat uit procedures en gedragslijnen ten behoeve van de financiële instrumenten. De grootste financiële risico's zijn een debiteurenrisico en een renterisico op uitstaande deposito's. Het renterisico op uitstaande schulden is gelet op het huidige volume zeer beperkt.

Maatregelen: Om het debiteurenrisico te beperken, is bepaald dat Brabant Water NV alleen mag beleggen in obligaties van banken en overheden met een Standard & Poors rating van ten minste A-. Brabant Water volgt hier de richtlijnen zoals die ook gelden voor lagere overheden. Om het renterisico te beperken, wordt momenteel een looptijdmaatstaf van de portefeuille nagestreefd van vijf jaar.

Risico's omtrent de exploitatiekosten en de investeringskosten moeten beheerst worden.

Maatregelen: We werken met een vastgestelde budget- en beleidscyclus en een intern controleplan. Ieder kwartaal is er rapportage over de realisatie van de financiële cijfers. De afgelopen jaren zijn geen grote afwijkingen geconstateerd tussen begroting en realisatie. De in het kader van het interne controleplan door de lijnafdelingen uitgevoerde controles zorgen voor een verdere borging van de kwaliteit van ons financiële proces.

Compliance risico's

Voor een drinkwaterbedrijf is de naleving van de Drinkwaterwet met bijbehorende regelingen van essentieel belang.

Maatregelen: De wettelijke verplichtingen zijn geïnventariseerd. De interne procedures, die het gehele proces van bron (waterwinning) tot kraan (aflevering) volgen, zijn opnieuw beschreven op basis van de risicobenadering. Uit toetsingen en controles van ILT is gebleken dat Brabant Water NV voldoet en wil blijven voldoen aan de vereiste criteria en de wettelijke regels en daarvoor passende maatregelen heeft getroffen. Op basis hiervan was ILT bereid met Brabant Water een convenant te sluiten over de wijze waarop ILT haar toezichthoudende taak voortaan uitoefent. Op 29 juni 2016 is genoemd convenant ondertekend.

Ook ten aanzien van andere wettelijke regels wil Brabant Water NV compliant zijn.

Maatregelen: Rondom een aantal belangrijke juridische thema's zijn expertgroepen ingesteld die actuele ontwikkelingen volgen en advies uitbrengen aan de verantwoordelijken. In 2018 zijn met name de verplichtingen die voortvloeien uit de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) in beeld gebracht en de hieruit voortvloeiende maatregelen

geïmplementeerd. Een van de belangrijkste verplichtingen uit de AVG betreft het opstellen van een verwerkingsregister. Brabant Water heeft dit register opgesteld en toegestuurd aan de toezichthouder, de Autoriteit Persoonsgegevens. Brabant Water heeft, in het kader van bewustwording, het thema 'privacy' toegevoegd aan haar interne trainingsprogramma. Dit programma is verplicht gesteld voor alle medewerkers. Daarnaast volgt Brabant Water nauwgelet de ontwikkelingen op het gebied van de totstandkoming van de nieuwe Omgevingswet, die naar verwachting in 2021 van kracht wordt.

In 2018 is de Wet beveiliging netwerk- en informatiesystemen (Wbni), voorheen de Cybersecuritywet, van kracht geworden. Deze wetgeving omvat onder meer een meldplicht van cyberincidenten en de zorgplicht ten aanzien van de beveiliging van kritische componenten in de drinkwatervoorziening. Brabant Water heeft de meldplicht geborgd in procedures en werkafspraken. Daarnaast zal Brabant Water, in het kader van haar zorgplicht, in het volgende Leveringsplan aangeven welke maatregelen zij neemt. Eenmaal per vier jaar vindt de externe audit plaats op de ingerichte maatregelen, wat is gekoppeld aan het Leveringsplan.

Naast de naleving van wet- en regelgeving dienen we ook rekening te houden met maatschappelijk geaccepteerde normen en waarden.

Maatregelen: De Brabant Water Gedragscode en de interne bedrijfsregelingen geven aan wat wij verstaan onder gewenst en integer gedrag. In werkoverleggen en anderszins wordt aandacht besteed aan het integriteitsbewustzijn van alle medewerkers. Voor medewerkers is er een aantal meldpunten waar zij met eventuele klachten terecht kunnen.

Met inachtneming van het gegeven dat een intern risicobeheersingsraamwerk nooit absolute zekerheid kan geven op het voorkómen van risico's, verklaart het Bestuur dat de interne risicobeheersings- en controlesystemen toereikend inzicht geven dat de financiële verslaggeving geen onjuistheden van materieel belang bevat en dat de risicobeheersings- en controlesystemen in het verslagjaar naar behoren hebben gewerkt.

Financiën

Financieel beleid

Het verslagjaar 2018 wordt afgesloten met een positief resultaat van 26,8 miljoen euro, dat conform het door de aandeelhouders vastgestelde financieel beleid wordt toegevoegd aan de Algemene Reserve.

Hoofdelementen van dit financieel beleid zijn het handhaven van een toereikend weerstandsvermogen in combinatie met een restrictief tarievenbeleid. Dit toereikend weerstandsvermogen stelt ons in staat de in de komende jaren toenemende investeringen financieel te houden en risico's die samenhangen met veranderende klimatologische omstandigheden te kunnen dragen.

Onder het eerder vermelde restrictieve tarievenbeleid verstaan we een tariefontwikkeling die zo mogelijk stabiel is in de komende jaren, maar die in elk geval gemaximeerd is op de geldende inflatiecijfers. Dit beleid is gunstig voor onze huidige klanten, want bij effectuering hiervan is in reële zin sprake van een dalende of in het uiterste geval gelijkblijvende drinkwaternote.

In 2018 zijn de variabele tarieven voor onze huishoudelijke klanten gedaald ten opzichte van 2017. Het tarief voor een m³ ging van 46,15 cent naar 43 cent. Het vastrecht bleef gelijk, waardoor de gemiddelde huishoudelijke klant een integrale tariefdaling heeft ervaren van 2%. Voor grootzakelijke klanten was de tariefdaling groter vanwege een sterke daling in het capaciteitstarief. Met deze tariefwijzigingen is voorkomen dat het wettelijk toegestane resultaat wordt overschreden en zijn onze tarieven meer in lijn gebracht met onze kostenstructuur. De inflatie over 2018 bedroeg 1,4%. In reële termen betekende dit voor onze klanten dus een duidelijk dalende waterrekening.

Resultaat 2018 ten opzichte van 2017

Vorig jaar reeds zijn de effecten verwerkt van de hoogte van de overnamesom voor de in het verleden overgenomen activa van de NV TWM, zoals die in het conceptrapport van de door de Rechtbank ingestelde Commissie van Deskundigen in 2017 is bepaald. In 2018 zijn intensieve gesprekken met de NV TWM gevoerd om te komen tot een minnelijke oplossing, gebaseerd op de adviezen van de Commissie van Deskundigen. Na het verstrijken van het verslagjaar, maar voor het definitief opstellen van de jaarcijfers is op bestuursniveau een minnelijke akkoord met de NV TWM bereikt inzake de overname van de activa van de NV TWM. Indien het akkoord door de Algemene Vergadering wordt

bekrachtigd, komt met dit akkoord een eind aan een bijna 17 jaar lopend dossier. De gesprekken hebben geleid tot een viertal aanpassingen ten opzichte van de reeds verwerkte effecten:

- De overnamesom voor de activa is met 0,3 miljoen euro neerwaarts bijgesteld.
- Er is een vergoeding vastgesteld voor het aandeel vreemd vermogen dat door de NV TWM is aangetrokken voor het voorzieningsgebied Goirle. Dit leidt in het verslagjaar tot een extra financieringslast van 2,5 miljoen euro.
- Gedurende de gesprekken is gebleken dat in eerdere afrekeningen ten onrechte een btw-vordering ter hoogte van 2,1 miljoen met de TWM is verrekend.
- De rentelasten over de periode 2007 tot en met 2018 zijn herrekend op basis van de overeengekomen uitgangspunten. Dit leidt tot een extra rentelast van 2,6 miljoen euro.

Het bedrijfsresultaat daalde met 5,8 miljoen euro, vrijwel geheel als gevolg van een stijging van de bedrijfslasten. De daling van het resultaat bleef beperkt tot 4,4 miljoen euro, voornamelijk als gevolg van een daling van de financieringslasten.

De daling van de drinkwateropbrengsten bedroeg 2,1 miljoen euro. Deze daling is het gevolg van de in 2018 doorgevoerde daling van het variabele en capaciteitstarief. Ceteris paribus zou dit hebben gezorgd voor een daling van ruim 6 miljoen euro. Als gevolg van de extreem hoge afzet is de daling van de omzet echter beperkt gebleven. De extra afzet was namelijk goed voor een omzet van ruim 4 miljoen euro.

De omzet van de 'en gros'-levering steeg met 0,2 miljoen euro als gevolg van de warme zomer. De omzet uit ander water dan drinkwater daalde ten opzichte van 2017 licht (0,1 miljoen euro).

De omzet van de dochters (KWO-activiteiten, technische ondersteuning en exploitatie van installaties) is ten opzichte van 2017 met 2 miljoen euro gestegen, onder andere als gevolg van een overname van een KWO-installatie in Eindhoven, uitbreiding op het gebied van industriewater (installatie bij Mars), uitbreiding van de dienstverlening op het gebied van geothermie en een aanzienlijke (0,6 miljoen euro) groei in de dienstverlening door Hydroscope.

Financiën

De geactiveerde productie steeg als gevolg van toegenomen investeringsactiviteiten met 0,2 miljoen euro ten opzichte van 2017. De overige opbrengsten waren circa 0,3 miljoen euro lager dan in 2017. Deze opbrengsten hebben betrekking op de levering van producten en diensten die aan de waterlevering zijn gerelateerd, zoals administratieve dienstverlening aan derden ('meeliften').

Binnen de bedrijfslasten steeg het totaal aan salarissen en sociale lasten met 2,6 miljoen euro, voornamelijk als gevolg van een loonstijging van 2%. Daarnaast is met name het bedrag aan pensioen- en ziektekostenpremies sterk gestegen.

De kosten van grond- en hulpstoffen waren hoger (0,4 miljoen euro) dan in 2017. Belangrijke oorzaak zijn de gestegen energiekosten, zowel als gevolg van prijs- als volumestijging. Daarnaast is er meer kalkpoeder en natronloog ingekocht, samenhangend met de toegenomen ontharding. De kosten van uitbesteed werk daalden eveneens met 0,4 miljoen euro, voornamelijk als gevolg van verlaging van onderhoudskosten. De overige bedrijfskosten zijn gestegen met 2,1 miljoen euro. Deze stijging is voornamelijk het gevolg van de verwerking van het voorlopige akkoord inzake de overname van NV TWM (zie bovenstaand).

De kapitaallasten (afschrijvingen, overige waarde-mutaties en financieringslasten) laten ten opzichte van 2017 een daling zien van 0,6 miljoen euro. De afschrijvingen stegen met een bedrag van 1,0 miljoen euro. Deze stijging is voornamelijk veroorzaakt door toegenomen investeringsactiviteiten.

Het saldo van financiële baten en lasten – waaronder ook opgenomen het relatieve aandeel in het resultaat van ondernemingen waarin wordt deelgenomen – is gestegen met 1,6 miljoen euro, maar blijft per saldo negatief. De stijging is het gevolg van hogere eenmalige extra rentekosten in 2017 met betrekking tot de overname van de activa van de NV TWM.

Voorzieningen

In 2018 is het totale voorzieningenniveau per saldo gestegen met 10,4 miljoen euro. Deze stijging is enerzijds het gevolg van de reguliere dotatie die nodig is om met name de Voorziening amovering transport- en distributieleidingen op het gewenste niveau te houden. Anderzijds is de dotatie aan deze voorziening hoger dan in 2017 als gevolg van een verlaging van de rekenrente. Verder nam de Voorziening arbeidsongeschiktheid toe als gevolg van een groeiende instroom in de WIA.

Bestemmingsreserve

In het verleden is binnen het eigen vermogen ten laste van de overige reserves een bestemmingsreserve gevormd ter hoogte van 25 miljoen euro. Uitgaande van bekrachtiging door de Algemene Vergadering van het bereikte minnelijk akkoord inzake de overname van de NV TWM wordt deze bestemmingsreserve niet langer gehandhaafd, maar toegevoegd aan de overige reserves.

Treasury

Brabant Water NV heeft in 2018 een bescheiden negatieve kasstroom gerealiseerd. De negatieve kasstroom hangt voornamelijk samen met een sterke daling van de kasstroom uit financieringsactiviteiten. In het verslagjaar zijn geen leningen aangetrokken, terwijl er wel op bescheiden schaal middelen langjarig zijn uitgezet.

De gelden die niet direct noodzakelijk zijn voor hetzij operationele activiteiten hetzij voor het financieren van investeringen worden belegd conform de richtlijnen vastgelegd in het Financieel Statuut van Brabant Water NV. Dit statuut voorziet in een zeer risicomijdend beleggingsbeleid waarbij aangesloten is bij bepalingen uit de Wet Financiering Decentrale Overheden en staat het aangaan van open posities middels derivaten niet toe. Overigens waren er ultimo 2018 ook geen andere derivatencontracten aanwezig binnen Brabant Water NV.

In verband met de stijgende investeringen en de dalende tarieven zijn de overtollige liquide middelen grotendeels aangehouden op spaarrekeningen teneinde zo flexibel mogelijk te zijn.

Toegestane vermogenskosten (WACC) en solvabiliteit

Met de invoering van de Drinkwaterwet zijn met ingang van 2012 wettelijke eisen gesteld aan de toegestane hoogte van de vermogenskosten die betrekking hebben op drinkwateractiviteiten. Vermogenskosten zijn gedefinieerd als de kosten van eigen en vreemd vermogen. De kosten van vreemd vermogen zijn de rentelasten over de afgesloten leningenportefeuille; de kosten van eigen vermogen zijn gelijk aan het gerealiseerde resultaat.

Voor de jaren 2018 en 2019 zijn de vermogenskosten (WACC) gemaximeerd op 3,4% van het balanstotaal verminderd met de liquide middelen. Jaarlijks vindt aan de hand van de jaarrekening en na correctie voor niet-drinkwateractiviteiten door de Minister van I&M toetsing plaats of aan deze wettelijke eis is voldaan. Aan de hand van de voorliggende jaarrekening kan – na eliminatie van de niet-drinkwateractiviteiten – een WACC berekend worden van ongeveer 2,4%. Brabant Water NV blijft

Financiën

daarmee binnen de voor 2018 wettelijk toegestane WACC.

In de Drinkwaterwet is tevens vastgelegd dat de toegestane solvabiliteit een maximum kent van 70%. Hiervan kan (tijdelijk) afgeweken worden als een individueel bedrijf toekomstige verplichtingen kent waardoor een hoger maximum gerechtvaardigd is. Op grond van de enkelvoudige balans (de Drinkwaterwet reguleert namelijk uitsluitend drinkwateractiviteiten) kan de solvabiliteit per einde boekjaar berekend worden op 59,3%, dus ruim binnen het toegestane maximum.

In de Drinkwaterwet wordt de maximumsolvabiliteit gereguleerd. Financieel beleidsmatig minstens zo relevant is de vraag naar de te hanteren minimumsolvabiliteit. In 2018 is door de Algemene Vergadering vastgelegd dat de door Brabant Water na te streven solvabiliteit minimaal 50% dient te bedragen.

Vennootschapsbelasting

Vanaf 1 januari 2016 is Brabant Water NV vennootschapsbelastingplichtig. Voor de wettelijke drinkwatertaken geldt een vrijstelling van vennootschapsbelasting op grond van artikel 8f lid 1 sub b Wet Vpb 1969. Dit betreft het merendeel van de activiteiten van Brabant Water NV. Activiteiten waar wel vennootschapsbelasting over betaald moet worden zijn onder andere de dienstverlening aan derden (beheer terreinleidingen van bijvoorbeeld recreatieparken), verhuur van (voormalige) dienstwoningen, verpachting van grond en de verkoop van reststoffen. Met de Belastingdienst is in 2018 overleg gevoerd over de toepassing van een tweetal vrijstellingen. Dit heeft geresulteerd in het toekennen van een vrijstelling voor de diensten verleend aan Hydrocare. Mede als gevolg hiervan is het te betalen bedrag aan vennootschapsbelasting over de jaren 2016 en 2017 fors lager dan de eerder aangenomen bedragen. Over 2018 moet over de niet vrijgestelde activiteiten door Brabant Water NV 0,3 miljoen euro vennootschapsbelasting worden betaald.

Investeringen

In 2018 kwam voor een bedrag van circa 80 miljoen euro aan investeringswerken gereed en vond activering van deze werken plaats. De daadwerkelijke investeringsuitgaven over 2018 bedroegen 77 miljoen euro. Het verschil tussen de daadwerkelijke uitgaven en de waarde van de gereedgekomen investeringen wordt veroorzaakt door het verloop van de post 'Werken in uitvoering'.

De in financiële omvang belangrijkste investeringswerken in 2018 betroffen in de distributiesfeer de aanleg en vervanging van hoofd- en aansluitleidingen. In 2018 werd hiertoe een bedrag van 59 miljoen euro geïnvesteerd. In de productiesfeer werd voor een bedrag van 12 miljoen

euro investeringen gedaan in bouw en renovatie van een aantal productielocaties.

Vooruitblik op 2019

In 2019 blijven de tarieven ongewijzigd. Desalniettemin wordt een lichte daling van de drinkwateropbrengsten verwacht omdat een herhaling van de extreem warme zomer niet voor de hand ligt. De totale opbrengsten zullen echter stijgen in verband met een stijging van met name de geactiveerde productie. De operationele kosten zullen voornamelijk als gevolg van het wegvallen van de TWM-effecten dalen ten opzichte van 2018. Als gevolg van bovenstaande ontwikkeling wordt daarom een bescheiden stijging van het resultaat verwacht.

Ten aanzien van het personeelsbestand wordt voor 2019 verwacht dat de bezetting min of meer gelijk is aan die van 2018.

In 2019 zullen de investeringen ten opzichte van 2018 verder stijgen. Het gros van de investeringen betreft wederom investeringen in vervanging en uitbreiding van ons leidingnet.

Onze inzet op MVO

Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen zit in het Brabant Water-DNA. We zijn bevlogen in ons werk en hebben daarbij oog voor mens, natuur en milieu. We hanteren een duurzame bedrijfsvoering en spannen ons er bewust voor in om bij het uitvoeren van onze kerntaak maatschappelijk van toegevoegde waarde te zijn.

Zo werken we bijvoorbeeld aan het veiligstellen van onze natuurlijke bronnen voor de huidige én toekomstige generaties, betrekken we onze klant actief bij het verbeteren van onze dienstverlening, houden we het drinkwater betaalbaar en zijn we een betrokken werkgever en erkend leer-werkbedrijf. Ons MVO-beleid heeft zich het afgelopen jaar vooral gericht op:

- (Verbeterd) klimaatneutraal ondernemen;
- Zero waste realiseren;
- Slimmer omgaan met water;
- De biodiversiteit in onze natuurgebieden bevorderen;
- Meer jongeren betrekken bij (het belang van) kraanwater;
- Verhogen van de klanttevredenheid en klantbeleving
- Onze kennis delen in binnen- en buitenland.

Op deze onderdelen hebben we in 2018 het volgende bereikt:

- Verdere reductie van energiegebruik met 0,3% ten opzichte van 2017. Ten opzichte van 1990 betekent dit inmiddels een reductie van 12,7%.
- De realisatie van zonnepanelen op zes productielocaties, waardoor we nu zestien zonnestroominstallaties hebben die in totaal 7,5% van onze stroom zelf opwekken.
- Bijna twaalfduizend ton reststof die vrijkomt in ons productieproces (zoals ijzer- en kalkhoudend slib, kalkpellets, kalkkorrels en gebruikt filterzand) wordt hergebruikt. Dit komt overeen met nagenoeg 100% hergebruik.
- Met een bewustwordingscampagne via sociale media bereikten we ruim een half miljoen klanten met tips om slimmer om te gaan met water.
- We werkten aan onderzoek en monitoring met betrekking tot duurzaam terreinbeheer en hebben

opnieuw het certificaat Barometer Duurzaam Terreinbeheer niveau goud behaald.

- Onze klanten waardeerden onze dienstverlening met een 8,2.
- We gaven ruim 200 gastlessen over drinkwater aan basisschoolkinderen.
- Via het samenwerkingsverband Vitens Evides International (VEI) hebben 17 van onze medewerkers hun kennis en kunde ingezet bij projecten in negen landen.

We vinden het belangrijk om transparant te zijn over onze inzet op het gebied van maatschappelijke betrokkenheid. Daarom leggen we daarover uitgebreid verantwoording af in ons MVO-verslag 2018, dat naast dit jaarverslag is opgemaakt. In het MVO-verslag laten we zien dat onze rol niet ophoudt bij goede watervoorziening aan onze klanten, maar zich richt op veel bredere maatschappelijke belangen. Brabant Water neemt de verantwoordelijkheid om waarde toe te voegen aan de omgeving. Daarbij streven we voortdurend naar een optimale balans tussen people, profit en planet.

Jaarrekening 2018

Geconsolideerde jaarrekening

Geconsolideerde jaarrekening

Geconsolideerde Balans per 31 december *na resultaatbestemming*

(Bedragen x 1.000 euro)

	2018	2017
Activa		
A Vaste Activa		
I Immateriële vaste activa	30.220	33.982
II Materiële vaste activa	913.048	870.147
III Financiële vaste activa	89.879	85.954
	1.033.147	990.083
B Vlottende Activa		
I Voorraden	239	195
II Vorderingen en overlopende activa	31.217	31.302
III Liquide middelen	28.038	26.253
	59.494	57.750
Totaal activa	1.092.641	1.047.833

Geconsolideerde jaarrekening

Geconsolideerde Balans per 31 december *na resultaatbestemming*

(Bedragen x 1.000 euro)

	2018	2017
Passiva		
C Eigen Vermogen		
I Gestort en opgevraagd kapitaal	278	278
II Wettelijke reserve	5.988	5.988
III Overige reserves	629.610	577.841
IV Bestemmingsreserve	–	25.000
	635.876	609.107
D Vreemd Vermogen		
I Voorzieningen	156.222	145.834
II Langlopende schulden	229.779	226.918
III Kortlopende schulden en overlopende passiva		
a Kredietinstellingen	14.332	6.360
b Leveranciers	15.123	16.705
c Overige schulden	41.309	42.909
	70.764	65.974
	456.765	438.726
Totaal passiva	1.092.641	1.047.833

Geconsolideerde jaarrekening

Geconsolideerde Winst- en Verliesrekening

(Bedragen x 1.000 euro)

	2018	2017	
E			
I			
I	Netto omzet	181.675	181.699
II	Geactiveerde productie voor het eigen bedrijf	13.368	13.125
III	Overige bedrijfsopbrengsten	13.461	13.748
	Som der bedrijfsopbrengsten	208.504	208.572
F			
I	Kosten van grond- en hulpstoffen	14.647	14.206
II	Kosten van uitbesteed werk en andere externe kosten	53.502	53.882
III	Lonen en salarissen	44.553	42.774
	Sociale lasten	11.638	10.818
IV	Afschrijvingen op immateriële en materiële vaste activa	34.194	33.217
V	Overige bedrijfskosten	18.654	16.566
	Som der bedrijfslasten	177.188	171.463
	Bedrijfsresultaat	31.316	37.109
G			
I	Financiële baten en lasten		
I	Opbrengst van vorderingen die tot de vaste activa behoren en van obligaties	1.455	1.389
II	Andere rentebaten en soortgelijke opbrengsten	642	860
III	Rentelasten en soortgelijke kosten	-6.028	-7.896
	Resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening voor belastingen	27.385	31.462
H			
I	Belasting en resultaat deelnemingen		
I	Belasting uit gewone bedrijfsuitoefening	-600	-391
II	Aandeel resultaat van ondernemingen waarin wordt deelgenomen	-17	96
	Resultaat	26.768	31.167

Geconsolideerde jaarrekening

Geconsolideerd kasstroomoverzicht 2018

(Bedragen x 1.000 euro)

	2018	2017
Bedrijfsresultaat	31.316	37.109
Aanpassingen voor:		
Afschrijvingen	33.809	33.574
Dotaties/vrijval voorzieningen	17.904	17.330
Amortisatie agio	602	657
	52.315	51.561
Mutaties in werkkapitaal:		
Handelsvorderingen	-956	-1.809
Onttrekkingen aan voorzieningen	-7.516	-7.796
Onderhanden werk / Voorraden	-46	-46
Handelscrediteuren	-1.581	3.111
Overige schulden en vorderingen	-2.757	5.707
Ontvangen interest	2.094	2.246
Betaalde interest	-6.025	-8.200
	-16.787	-6.787
Kasstroom uit operationele activiteiten	66.844	81.883
Investerings in vaste activa	-89.259	-111.094
Desinvesteringen in vaste activa	4.822	7.957
Opbrengsten verkoop activa	703	358
Ontvangen investeringsbijdragen	12.771	12.836
Kasstroom uit investeringsactiviteiten	-70.963	-89.943
Aflossing langlopende schulden	-2.701	-1.640
Ontvangsten langlopende leningen	46	27.000
Kasstroom uit financieringsactiviteiten	-2.655	25.360
Netto kasstroom boekjaar	-6.774	17.300
Geldmiddelen 31 december 2018	16.095	22.869
Geldmiddelen 1 januari 2018	22.869	5.569
Mutatie in geldmiddelen	-6.774	17.300

Dit overzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. De geldmiddelen zijn samengesteld uit de posten spaarrekeningen en banken rekening-courant (zoals opgenomen onder de liquide middelen) minus de post handelsbanken (zoals opgenomen in de post kredietinstellingen). De negatieve kasstroom hangt voornamelijk samen met een sterke daling van de kasstroom uit financieringsactiviteiten. In het verslagjaar zijn geen leningen aangetrokken, terwijl er wel op bescheiden schaal middelen langjarig zijn uitgezet. Daarnaast is de kasstroom uit operationele activiteiten gedaald ten gevolge van de tariefdaling. De lagere kasstroom uit operationele activiteiten is gecompenseerd door lagere investeringsuitgaven. In 2017 was deze erg hoog als gevolg van een aanvullende betaling van de (voorlopige) overnamesom voor de activa van de NV TWM.

Overzicht totaalresultaat 2018

	2018	2017
Geconsolideerd nettoresultaat na belastingen	26.768	31.167
Totaalresultaat van de rechtspersoon	26.768	31.167

Toelichting op de geconsolideerde jaarrekening

(Bedragen x 1.000 euro)

Algemeen

Activiteiten

De activiteiten van Brabant Water NV, statutair gevestigd te 's-Hertogenbosch (KvK 16005077), en haar groepsmaatschappijen bestaan voornamelijk uit: het leveren van drinkwater en industriewater, advisering op het gebied van legionellapreventie en het bouwen en onderhouden van KWO-installaties.

Groepsverhoudingen

Brabant Water NV staat aan het hoofd van een groep rechtspersonen. Een overzicht van de gegevens vereist op grond van de artikelen 2:379 en 2:414 BW is onderstaand opgenomen:

Naam	Statutaire zetel	Aandelen in het geplaatste kapitaal
Geconsolideerde maatschappijen		
1. HydroCare BV	Breda	100%
2. HydroScope BV	Breda	100% deelneming van 1
3. HydroBusiness BV	Breda	100% deelneming van 1
4. Hydreco BV	Breda	100% deelneming van 1
5. Hydreco GeoMEC BV	Breda	100% deelneming van 1
6. Geothermie Brabant BV	Breda	50% deelneming van 5
7. Geothermie Tilburg Noord BV	Breda	50% deelneming van 5
8. Haagse Aardwarmte Leyweg	Hoevelaken	25% deelneming van 5
9. Duurzaam Voorne Holding BV	Brielle	66,7% deelneming van 5

De belangrijkste transacties door Brabant Water NV met haar verbonden partijen bestaan uit het leveren van industriewater, de verhuur van kantoorruimte en het verstrekken van garanties. De totale omvang van deze transacties bedroeg in 2018 circa 3,5 miljoen euro.

Grondslagen voor de consolidatie

In de geconsolideerde jaarrekening van Brabant Water NV zijn de financiële gegevens verwerkt van de tot de groep behorende maatschappijen, waarop een overheersende zeggenschap kan worden uitgeoefend. De geconsolideerde jaarrekening is opgesteld met toepassing van de grondslagen voor waardering en resultaatbepaling van Brabant Water NV. De financiële gegevens van Brabant Water NV zijn verwerkt in de geconsolideerde jaarrekening zodat, gebruikmakend van art.2: 402 BW, is volstaan met een verkorte Winst-en Verliesrekening in de enkelvoudige jaarrekening. De financiële gegevens van de groepsmaatschappijen en de andere in de consolidatie betrokken rechtspersonen en vennootschappen zijn volledig opgenomen in de geconsolideerde jaarrekening onder eliminatie van de onderlinge verhoudingen en transacties.

Algemene grondslagen voor opstelling van de geconsolideerde jaarrekening

De geconsolideerde jaarrekening is opgesteld volgens de bepalingen van Titel 9 Boek 2 BW.

De waardering van activa en passiva en de bepaling van het resultaat vinden plaats op basis van historische kosten, tenzij anders bepaald.

Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben. Winsten worden slechts opgenomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verplichtingen en mogelijke verliezen die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Als gevolg van afrondingen kunnen minimale verschillen ontstaan tussen de bedragen in de toelichtingen en de bedragen zoals vermeld in de balans en de winst- en verliesrekening.

Schattingswijzigingen

De Voorziening amovering transport- en distributieleidingen wordt bepaald op basis van het aantal kilometers uit te nemen leidingen, het tempo waarin de uitname plaatsvindt, de gemiddelde uitnameprijs en de hoogte van inflatie en rente. Jaarlijks wordt beoordeeld of de gehanteerde parameters gewijzigd dienen te worden. Voor de te hanteren prijzen geldt dat een confrontatie gemaakt wordt met de werkelijke prijzen. Indien de afwijking kleiner is dan 10% worden de in de voorziening gehanteerde prijsaannames niet gewijzigd. Voor de rente geldt dat deze wordt aangepast indien de actuele rekenrente meer dan 0,5%-punt afwijkt van de in de voorziening gehanteerde disconteringsvoet. In het verslagjaar heeft de jaarlijkse beoordeling geleid tot verlaging van de disconteringsvoet. Met name het effect van de rente-aanpassing is significant te noemen. In 2017 is besloten om, in afwachting van betere verwerkingstechnieken voor AC, bij vervanging AC-leidingen tijdelijk te laten liggen, indien de grondeigenaren hiermee instemmen. Zodra die betere verwerkingstechniek er is zullen deze buiten gebruik gestelde leidingen alsnog worden verwijderd. Gebleken is dat we in de praktijk meer leidingen kunnen laten liggen dan vorig jaar is voorzien. Mede op basis hiervan is het te verwachten uitnametempo van met name AC-leidingen voor de komende jaren verder neerwaarts bijgesteld.

De aanpassing van de disconteringsvoet heeft ook effect op een aantal andere voorzieningen, te weten de Voorziening amovering productielocaties, de Voorziening diensttijdgratificaties en de Voorziening arbeidsongeschiktheid.

Verder is bij de beoordeling van de Voorziening amovering productielocaties geconstateerd dat bij sloop/nieuwbouw van onze waterproductiebedrijven de reinwaterkelders vrijwel altijd in stand blijven. Derhalve is besloten om de reinwaterkelders voortaan buiten beschouwing te laten bij het bepalen van de hoogte van de voorziening. In het verlengde hiervan is de afschrijvingstermijn van de reinwaterkelders verlengd naar 90 jaar. Het effect op het resultaat hiervan is overigens beperkt.

Tot slot zijn de parameters op basis waarvan de Voorziening arbeidsongeschiktheid wordt bepaald gewijzigd. Enerzijds als gevolg van een toename van de verwachte instroom in de WIA (in 2017 werd gerekend met 3 nieuwe instromers, in 2018 is dat aantal gestegen naar 6), anderzijds als gevolg van wijzigingen in de uitgangspunten ten aanzien van gemiddelde uitkeringsduur en hoogte van de werkgeverspremies zoals die door het UWV worden gehanteerd.

Geconsolideerde jaarrekening - Toelichting op de geconsolideerde jaarrekening

De effecten van de schattingswijzigingen zijn onderstaand weergegeven:

Effect aanpassen rente	
Totaal van dotatie en vrijval bij oude rente, amovering leidingen	15.620.100
Totaal van dotatie en vrijval bij nieuwe rente, amovering leidingen	16.585.700
Effect wijziging rente, amovering leidingen	-965.600
Totaal van dotatie en vrijval bij oude rente, herstel productielocaties	600.300
Totaal van dotatie en vrijval bij nieuwe rente, herstel productielocaties	710.000
Effect wijziging rente, herstel productielocaties	-109.700
Totaal van dotatie en vrijval bij oude rente, diensttijdgratificaties	77.700
Totaal van dotatie en vrijval bij nieuwe rente, diensttijdgratificaties	83.700
Effect wijziging rente, diensttijdgratificaties	-6.000
Totaal van dotatie en vrijval bij oude rente, arbeidsongeschiktheid	475.400
Totaal van dotatie en vrijval bij nieuwe rente, arbeidsongeschiktheid	490.400
Effect wijziging rente, arbeidsongeschiktheid	-15.000
Totaal effect rentewijziging op resultaat	-1.096.300
Effect aanpassen tempo en aantal kilometers	
Dotatie bij oude vervangingstempo en aantal kilometers	15.774.400
Dotatie bij nieuwe vervangingstempo en aantal kilometers	15.620.100
Effect wijziging tempo en aantal kilometers	154.300
Effect aanpassingen m.b.t. reinwaterkelders	
Totaal van dotatie en vrijval bij meenemen reinwaterkelders	1.139.400
Totaal van dotatie en vrijval bij buiten beschouwing laten reinwaterkelders	600.300
Afschrijvingen bij oude levensduur reinwaterkelders	67.000
Afschrijvingen bij nieuwe levensduur reinwaterkelders	23.400
Effect aanpassingen m.b.t. reinwaterkelders	582.700
Effect aanpassen parameters voorziening arbeidsongeschiktheid	
Totaal van dotatie en vrijval bij oude parameters	-67.000
Totaal van dotatie en vrijval bij nieuwe parameters	423.000
Effect aanpassen parameters voorziening arbeidsongeschiktheid	-490.000
Totaal effect op het resultaat	-849.300

Financiële instrumenten

Onder financiële instrumenten worden zowel primaire financiële instrumenten (zoals vorderingen en schulden) als financiële derivaten verstaan. In de toelichting op de onderscheiden posten van de balans wordt de reële waarde van het betreffende instrument toegelicht indien die afwijkt van de boekwaarde. Indien het financiële instrument niet in de balans is opgenomen wordt de informatie over de reële waarde gegeven in de "Toelichting niet uit de balans blijvende verplichtingen". Voor de grondslagen van primaire financiële instrumenten wordt verwezen naar de behandeling per balanspost.

In het treasury statuut staan de kaders benoemd omtrent het beheersen van risico's. In het vigerende statuut is het gebruik van renteaafschermende instrumenten toegestaan ter beheersing van het renterisico op zekere kasstromen. Er mag geen gebruik worden gemaakt van financiële instrumenten waarbij een open positie wordt aangegaan. Met andere woorden: de eventuele verliezen moeten altijd gelimiteerd zijn. Er zijn door Brabant Water NV momenteel geen derivaten afgesloten.

Grondslagen voor de waardering van activa en passiva

Immateriële vaste activa

De immateriële vaste activa worden gewaardeerd op het bedrag van de kosten verminderd met de cumulatieve afschrijving en indien van toepassing met bijzondere waardeverminderingen. De jaarlijkse afschrijvingen bedragen een vast percentage van de bestede kosten, zoals nader in de toelichting op de balans is gespecificeerd. De economische levensduur en de afschrijvingsmethode worden aan het einde van elk boekjaar opnieuw beoordeeld. De geactiveerde goodwill samenhangende met de overname van de NV Tilburgsche Waterleiding-Maatschappij wordt afgeschreven in twintig jaar. Geactiveerde in eigen beheer gebouwde softwaresystemen worden afgeschreven in drie jaar.

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd op verkrijgingsprijs of vervaardigingsprijs verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en indien van toepassing met bijzondere waardeverminderingen. De afschrijvingen worden gebaseerd op de geschatte economische levensduur en worden berekend op basis van een vast percentage van de verkrijgingsprijs of vervaardigingsprijs, rekening houdend met een eventuele residuwaarde. Er wordt afgeschreven vanaf het moment van ingebruikneming. Op terreinen wordt niet afgeschreven.

De materiële vaste activa waarvan de vennootschap en haar groepsmaatschappijen krachtens een financiële leaseovereenkomst het economisch eigendom hebben, worden geactiveerd. De uit de financiële leaseovereenkomst voortvloeiende verplichting wordt als schuld verantwoord.

Materiële vaste activa in aanbouw worden gewaardeerd tegen vervaardigingsprijs en indien van toepassing verminderd met bijzondere waardeverminderingen. De vervaardigingsprijs bestaat uit materiaalkosten, directe arbeidskosten en een toerekenbaar deel van de indirecte productiekosten.

De kosten die samenhangen met verplichtingen inzake de ontmanteling en verwijdering van distributie- en transportleidingen en het herstel van de terreinen bij de productielocaties zijn opgenomen onder de post voorzieningen aan de passiefzijde van de balans. Kosten voor overig (periodiek) groot onderhoud worden ten laste gebracht van het resultaat op het moment dat deze zich voordoen.

De toegepaste afschrijvingstermijnen zijn:

Technische gebouwen	45 jaar
Reinwaterkelders	90 jaar
Kantoorgebouwen	40 jaar
Terreinvoorzieningen	15 jaar
Leidingen en kabels op terreinen	60 jaar
Machines en installaties	3-30 jaar
KWO-installaties	20-30 jaar
Industriewaterinstallaties	3-30 jaar
Transport- en distributieleidingen niet AC	90 jaar
Transport- en distributieleidingen AC	60 jaar
Telecommunicatiekabels	33 jaar
Watermeters	15 jaar
Aansluitleidingen	33 jaar
Inrichting, inventaris en computerapparatuur	3-5 jaar
Transportmiddelen	4-6 jaar
Terreinen en niet gebonden activa	Op deze activa wordt niet afgeschreven

Financiële vaste activa

De niet geconsolideerde deelnemingen waarop invloed van betekenis op het zakelijke en financiële beleid wordt uitgeoefend, worden (bij gebrek aan voldoende gegevens om de nettovermogenswaarde te bepalen) gewaardeerd op basis van het zichtbaar eigen vermogen (vermogensmutatiemethode), doch niet lager dan nihil.

Deelnemingen waarop geen invloed van betekenis op het zakelijke en financiële beleid wordt uitgeoefend, worden gewaardeerd op verkrijgingsprijs en (indien van toepassing) onder aftrek van bijzondere waardeverminderingen.

Deelnemingen met een negatieve waarde volgens de vermogensmutatiemethode worden op nihil gewaardeerd. Wanneer de vennootschap geheel of ten dele instaat voor de schulden van de desbetreffende deelneming, wordt een voorziening gevormd, primair ten laste van de vorderingen op deze deelneming en voor het overige onder de voorzieningen ter grootte van het resterende aandeel in de door de deelneming geleden verliezen, dan wel voor de verwachte betalingen door de vennootschap ten behoeve van deze deelnemingen. De vorderingen op en leningen aan deelnemingen alsmede de overige vorderingen worden bij eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs, welke gelijk is aan de nominale waarde, onder aftrek van noodzakelijk geachte voorzieningen voor mogelijke oninbaarheid. De onder de financiële vaste activa opgenomen obligaties (beursgenoteerd) behoren niet tot een handelsportefeuille en worden aangehouden tot het einde van de looptijd en worden gewaardeerd op de geamortiseerde kostprijs.

Effecten worden bij aankoop opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. Er vindt geen afwaardering plaats naar lagere marktwaarde, tenzij er sprake is van een reële kans op onvolledige terugbetaling van de hoofdsom.

Vorraden

De voorraden betreft onderhanden werk waarbij de adviesdiensten reeds (gedeeltelijk) zijn uitgevoerd maar nog niet (volledig) zijn gefactureerd. Deze post is gewaardeerd tegen vervaardigingsprijs of lagere netto-opbrengstwaarde. Deze lagere netto-opbrengstwaarde wordt bepaald door individuele beoordeling van de voorraden. De vervaardigingsprijs omvat het directe materiaalverbruik, de directe loonkosten en de overige kosten die rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend. De netto-opbrengstwaarde is gebaseerd op een verwachte verkoopprijs, onder aftrek van nog te maken kosten voor voltooiing en verkoop.

Vorderingen en overlopende activa

De vorderingen en overlopende activa worden bij eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. De reële waarde en geamortiseerde kostprijs zijn gelijk aan de nominale waarde. Noodzakelijk geachte voorzieningen voor mogelijke verliezen als gevolg van oninbaarheid worden in mindering gebracht. Deze voorzieningen worden bepaald op basis van individuele beoordeling van de vorderingen.

Liquide middelen

De liquide middelen zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Voorzieningen

Voor de voorzieningen amovering transport- en distributieleidingen, amovering productielocaties, compensated absences en diensttijdgratificaties geldt dat deze contant zijn gemaakt tegen een reële rente van 1,1%. Deze is gebaseerd op het saldo van een gemiddelde lange rente van 3,1% en een gemiddelde verwachte inflatie van 2%. De rente is onderdeel van de dotatie aan de betreffende voorziening en niet afzonderlijk als rentelast verantwoord.

- **Voorziening amovering transport- en distributieleidingen**

Op grond van concessies heeft Brabant Water NV de plicht om de transport- en distributieleidingen te verwijderen op het moment dat deze niet meer operationeel zijn. In de situatie waar dit niet formeel geregeld is, bestaat er wel een feitelijke verwijderingsverplichting gelet op het aantoonbare beleid. De voorziening wordt opgebouwd gedurende de levensduur van de leidingen, op basis van schattingen van de in de toekomst te verwachten uitgaven. Voor een nadere uiteenzetting van de in de bepaling van de omvang van de voorziening betrokken parameters wordt verwezen naar de 'Toelichting op de geconsolideerde balans'.

- **Voorziening amovering productielocaties**

Alle productielocaties liggen op terreinen met een ecologische bestemming, waarop de verplichting rust om deze na

Geconsolideerde jaarrekening - Toelichting op de geconsolideerde jaarrekening

gebruik weer in de oorspronkelijke staat terug te brengen. De voorziening wordt opgebouwd gedurende de gemiddelde levensduur van de productielocaties, op basis van schattingen van de in de toekomst te verwachten uitgaven. Voor een nadere uiteenzetting van de in de bepaling van de omvang van de voorziening betrokken parameters wordt verwezen naar de 'Toelichting op de geconsolideerde balans'.

- **Voorziening droogteschade grondwaterwinning**

De voorziening droogteschade grondwaterwinning wordt opgenomen voor de geschatte kosten die naar verwachting voortvloeien uit de per balansdatum lopende verplichtingen uit hoofde van schades in relatie tot de agrarische sector en de natuur die hun oorsprong vinden in wateronttrekkingen in het verleden. Ten laste van de voorziening komen de kosten die voortvloeien uit het honoreren van (historische) claims.

- **Voorziening diensttijdgratificaties**

Voor de op balansdatum bestaande verplichtingen tot toekennen van diensttijdgratificaties is een voorziening gevormd ter grootte van het naar verwachting in de toekomst verschuldigde bedrag gebaseerd op de contante waarde en rekeninghoudend met de blijf- en sterftekans.

- **Voorziening compensated absences**

Voor de op balansdatum bestaande verplichtingen tot toekennen van arbeidstijdverkorting is een voorziening gevormd ter grootte van het naar verwachting in de toekomst verschuldigde bedrag. De verplichting wordt tegen contante waarde opgenomen, rekening houdend met de blijf- en sterftekans.

- **Voorziening KWO-exploitatie**

Deze voorziening is gevormd om de toekomstige exploitatieverliezen op een KWO-installatie van Hydreco in de regio Tilburg te dekken.

- **Voorziening arbeidsongeschiktheid**

Deze voorziening heeft betrekking op kosten uit hoofde van uitkeringen aan (oud)medewerkers die een uitkering ontvangen vanwege arbeidsongeschiktheid en die ten gevolge van het eigenrisicodragerschap voor rekening komen van Brabant Water NV.

Pensioenverplichtingen

De groep Brabant Water NV heeft diverse pensioenregelingen. De Nederlandse regelingen worden gefinancierd door opdrachten aan pensioenuitvoerders, te weten ABP, Zwitserleven en Nationale Nederlanden. De pensioenverplichtingen worden gewaardeerd volgens de 'verplichting aan de pensioenuitvoerder benadering'. In deze benadering wordt de aan de pensioenuitvoerder te betalen premie als last in de winst- en verliesrekening verantwoord. Aan de hand van de uitvoeringsovereenkomst wordt beoordeeld of en zo ja welke verplichtingen naast de betaling van de jaarlijkse aan de pensioenuitvoerder verschuldigde premie op balansdatum bestaan. Deze additionele verplichtingen, waaronder eventuele verplichtingen uit herstelplannen van de pensioenuitvoerder, leiden tot lasten van de groep en worden in de balans dan opgenomen in een voorziening. Ultimo 2018 (en 2017) waren er voor de groep geen pensioenvorderingen en geen verplichtingen naast de betaling van de jaarlijks aan de pensioenuitvoerder verschuldigde premie.

Langlopende schulden, kortlopende schulden en overlopende passiva

Opgenomen leningen, schulden en overlopende passiva worden bij eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs.

De bijdragen die Brabant Water NV ontvangt voor de aanleg van vaste activa worden gepassiveerd onder de langlopende schulden. Deze bijdragen worden tijdsevenredig over de geschatte economische levensduur van deze activa ten gunste van de winst- en verliesrekening gebracht. De bijdragen worden in hetzelfde tempo afgeschreven als de afschrijvingstermijn van de bijbehorende activa.

Grondslagen voor de bepaling van het resultaat

Netto omzet

Onder netto omzet wordt verstaan de opbrengst van de in het verslagjaar gerealiseerde afzet water en het vastrecht, onder aftrek van de over de omzet geheven belastingen. Er is sprake van een gespreide meteropname waardoor per balansdatum niet al het waterverbruik feitelijk is afgerekend. Op basis van de afzetgegevens van de pompstations en de ervaringscijfers ten aanzien van lekverliezen wordt de te factureren gerealiseerde afzet over het verslagjaar bepaald. Hierbij wordt voor het distributieverlies een percentage van 2,6% gehanteerd, gebaseerd op het langjarige gemiddelde van het werkelijke distributieverlies.

Opbrengsten van diensten worden opgenomen naar rato van de mate waarin de diensten zijn verricht, gebaseerd op de tot balansdatum in het kader van de dienstverlening gemaakte kosten in verhouding tot de geschatte kosten van de totaal te verrichten dienstverlening. De kostprijs van deze diensten wordt aan dezelfde periode toegerekend. Bij de jaarafgrenzing worden facturen met een lagere waarde dan 5.000 euro niet aan een nadere beoordeling onderworpen.

Geactiveerde productie voor het eigen bedrijf

De geactiveerde productie voor het eigen bedrijf betreft de toegerekende prestaties van personeel aan immateriële en materiële vaste activa die in eigen beheer vervaardigd zijn of werkzaamheden die ten laste van een voorziening worden gebracht. Opbrengsten voortvloeiend uit de geactiveerde productie worden verantwoord op het moment dat het materieel vast actief wordt vervaardigd of ten laste van een voorziening wordt gebracht en er derhalve kosten worden gemaakt. De geactiveerde kosten worden aan dezelfde periode toegerekend.

Overige bedrijfsopbrengsten

De overige bedrijfsopbrengsten omvatten de bedragen die aan derden in rekening zijn gebracht voor de levering van goederen of diensten. Opbrengsten van diensten worden opgenomen naar rato van de mate waarin de prestaties zijn verricht. De kostprijs van deze prestaties wordt aan dezelfde periode toegerekend.

Bedrijfslasten

De bedrijfs- en overige lasten zijn bepaald op basis van historische kostprijs.

Afschrijvingen

De afschrijvingen op immateriële en materiële vaste activa bedragen een vast percentage van de historische kostprijs. Voor de gehanteerde afschrijvingstermijnen wordt verwezen naar de 'Grondslagen voor de waardering van activa en passiva'.

Financiële baten en lasten

De financiële baten en lasten omvatten de rentebaten en –lasten, de kosten die samenhangen met het aantrekken van vreemd vermogen evenals de eventuele koersverschillen hierop en waardeveranderingen en uitkeringen van financiële vaste activa.

Aandeel in winst/verlies van ondernemingen waarin wordt deelgenomen

Als resultaat van deelnemingen waarin invloed van betekenis wordt uitgeoefend op het zakelijke en financiële beleid, wordt opgenomen het aan de vennootschap toekomende aandeel in het resultaat van deze deelnemingen.

Belastingen

De vennootschapsbelasting wordt berekend tegen het geldende tarief over het resultaat van het boekjaar, waarbij rekening wordt gehouden met permanente verschillen tussen de winstberekening volgens de jaarrekening en de fiscale winstberekening, en waarbij actieve belastinglatenties (indien van toepassing) slechts (nominaal) worden gewaardeerd voor zover de realisatie daarvan waarschijnlijk is. Voor Brabant Water NV geldt dat zij met ingang van 1 januari 2016 vennootschapsbelastingplichtig is. Alle activiteiten die verband houden met haar wettelijke taken zijn echter vrijgesteld van vennootschapsbelasting. Hieronder valt het merendeel van de door Brabant Water NV uitgevoerde taken. Daarnaast is een vrijstelling verkregen voor diensten geleverd aan Hydrocare (met uitzondering van de verhuur van het kantoorpand).

Grondslagen voor de opstelling van het geconsolideerd kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht wordt opgesteld volgens de indirecte methode. De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit de liquide middelen onder aftrek van het debetsaldo binnen de gezamenlijke kredietfaciliteit van Brabant Water en haar dochters bij de Rabobank. Winstbelastingen, betaalde en ontvangen interest en ontvangen dividenden worden opgenomen onder de kasstroom uit operationele activiteiten.

De overige effecten worden voor zover dit betrekking heeft op aangekochte obligaties en meegekochte agio als een uitzetting effecten (uitgave uit financieringsactiviteiten) aangemerkt. De ontvangen aflossing van verstrekte leningen (dit betreft de posten 'Overige vorderingen' en de 'Door hypotheek gedekte leningen' van de financiële vaste activa) wordt voor het gedeelte dat betrekking heeft op de aflossing als ontvangsten uit verstrekte leningen in het kader van financieringsactiviteiten aangemerkt. Voor het gedeelte dat betrekking heeft op nieuwe verstrekte leningen wordt dit als verstrekte financiering (uitgave uit financieringsactiviteiten) aangemerkt. De uitgave 'Financiering verbonden partijen' uit de financieringsactiviteiten betreft stortingen aan deelnemingen.

Transacties waarbij geen ruil van geldmiddelen plaatsvindt, waaronder financiële leasing, worden niet in het kasstroomoverzicht opgenomen. De betaling van de leasetermijnen uit hoofde van een financiële leasecontract wordt voor het gedeelte dat betrekking heeft op de aflossing als een uitgave uit financieringsactiviteiten aangemerkt en voor het gedeelte dat betrekking heeft op de interest als een uitgave uit operationele activiteiten.

Toelichting op de geconsolideerde balans per 31 december

(Bedragen x 1.000 euro)

Activa

A Vaste Activa

A-I Immateriële vaste activa

De immateriële vaste activa hebben betrekking op de grotere in eigen beheer gebouwde softwaresystemen, verworven geothermieconcessies en op de goodwill samenhangende met de overname van de NV TWM. Begin 2019 is een voorlopig schikkingsakkoord bereikt op basis waarvan de goodwill beperkt neerwaarts is bijgesteld. Deze bijstelling is verwerkt onder de overige waardeveranderingen.

De samenstelling en het verloop van deze post is als volgt:

				2018
	Softwaresystemen	Concessies	Goodwill	Totaal
Aanschafwaarde per 31 december 2017	7.862	–	42.628	50.490
Afschrijvingen tot en met 2017	-7.862	–	-8.645	-16.507
Boekwaarde 31 december 2017	–	–	33.983	33.983
Investeringsuitgaven	57	11	–	68
Desinvesteringen en overige waardeveranderingen 2018			-231	-231
Afschrijvingen 2018	0	0	-3.600	-3.600
Boekwaarde 31 december 2018	57	11	30.152	30.220

A-II Materiële vaste activa

	2018
Aanschafwaarde 31 december 2017	1.679.864
Afschrijvingen t/m 31 december 2017	-809.716
Boekwaarde 31 december 2017	870.148
Investeringsuitgaven 2018	80.330
Afschrijvingen 2018	-36.403
Desinvesteringen en overige waardeveranderingen 2018	-1.026
	42.901
Boekwaarde per 31 december 2018	913.049

De afschrijvingen en desinvesteringen zijn verantwoord onder de post afschrijvingen in de Winst- en Verliesrekening. Bij verkoop van vaste activa wordt een eventueel restant van de boekwaarde in mindering gebracht op de opbrengst. Een eventuele verkoopopbrengst wordt in mindering van de afschrijvingen gebracht. De desinvesteringen in 2018 bestaan voornamelijk uit het administratief afwikkelen van de restantboekwaarde van nog niet geheel afgeschreven distributieleidingen die zijn verwijderd. Het aandeel van deze leidingen in het totaal is beperkt. Bovendien zijn er ook leidingen die pas na het verstrijken van de afschrijvingstermijn worden verwijderd, zodat dit geen aanleiding vormt om de afschrijvingstermijn van de leidingen aan te passen

Geconsolideerde jaarrekening - Toelichting op de geconsolideerde balans per 31 december

Materiële vaste activa	Bedrijfs- gebouwen en terreinen	Machines en installaties	Leidingen in distributie- gebied	Andere vaste bedrijfs- middelen en niet aan bedrijfs- uitoefening dienstbaar	Materiële vaste activa in uitvoering	Totaal
Aanschafwaarde per 31 december 2017	291.780	362.351	925.991	49.679	50.063	1.679.864
Investeringsuitgaven 2018	-	3.298	-	17	77.015	80.330
Desinvesteringen in 2018	-	-383	-3.248	-1.297	-	-4.928
In gebruik gestelde materiële vaste activa 2018	3.513	8.369	40.942	4.354	-57.178	-
Aanschafwaarde per 31 december 2018	295.293	373.635	963.685	52.753	69.900	1.755.266
Cumulatieve afschrijvingen per 31 december 2017	-134.978	-209.497	-424.890	-40.345	-6	-809.716
Afschrijvingen in 2018	-4.922	-14.723	-13.243	-3.515	-	-36.403
Afgeschreven deel desinvesteringen 2018	-	150	2.616	1.136	-	3.902
Cumulatieve afschrijvingen per 31 december 2018	-139.900	-224.070	-435.517	-42.724	-6	-842.217
Boekwaarde per 31 december 2018	155.393	149.565	528.168	10.029	69.894	913.049
Boekwaarde per 31 december 2017	156.802	152.854	501.101	9.334	50.057	870.148

A-III Financiële vaste activa

	2018	2017
Overige effecten	52.446	52.395
Overige vorderingen	29.547	25.639
Andere deelnemingen	7.799	7.816
Door hypotheek gedekte leningen	87	103
Totaal	89.879	85.953

Geconsolideerde jaarrekening - Toelichting op de geconsolideerde balans per 31 december

Overige effecten

Een deel van de liquiditeiten wordt belegd in obligaties van instellingen die bij het aangaan van de overeenkomst voldoen aan de eisen die zijn vastgelegd in het financieel statuut van Brabant Water NV.

Het verloop van de post overige effecten in 2018 is als volgt:

Overige effecten	2018
Stand per 31 december 2017	52.395
Aangekochte effecten in 2018	4.245
Aankopen 2018	4.245
Verkochte effecten in 2018	-1.523
Verkopen 2018	-1.523
Overgeboekt naar overige vorderingen	-2.010
Amortisatie agio/disagio 2018	-662
Boekwaarde per 31 december 2018	52.446

De beurswaarde van de obligaties op 31 december 2018 is 56.007.000 euro (ultimo 2017 was dit 55.090.000 euro). De overboeking naar overige vorderingen (onder de vlottende activa) betreft de obligaties die in 2019 zullen worden afgelost.

Overige vorderingen

In de overige vorderingen zijn onder meer een lening van 22 miljoen euro aan de Waterwinningsbedrijf Brabantse Biesbosch (WBB) en een vordering uit hoofde van een financial lease ter waarde van 6 miljoen euro opgenomen. Verder is in deze post opgenomen een actieve belastinglatentie.

Het verloop van de post overige vorderingen in 2018 is als volgt:

	2018
Stand per 31 december 2017	25.639
Nieuwe uitzettingen 2018	5.400
Aflossingen 2018	-1.492
Overgeboekt naar vlottende activa	-
Boekwaarde per 31 december 2018	29.547

In 2019 zal 0,4 miljoen euro van deze vorderingen afgelost worden.

De actieve belastinglatentie bedraagt ultimo 2018 510.000 euro (ultimo 2017 789.000 euro). Hiervan zal in 2019 naar verwachting 119.000 euro worden afgewikkeld.

Voor de vordering uit hoofde van de financial lease geldt dat het betreffende activum niet in juridisch eigendom is van Brabant Water NV.

Het verloop van de financial lease in 2018 is als volgt:

	2018
Stand per 31 december 2017	6.385
Afschrijvingen 2018	338
Boekwaarde 31 december 2018	6.047

Geconsolideerde jaarrekening - Toelichting op de geconsolideerde balans per 31 december

Het totaal van de onverdiende rentebaten over de resterende leasetermijn bedraagt 3,3 miljoen euro.

Het verloop van de bruto investering is als volgt:

Bruto investering bij aanvang lease	7.114
Reeds afgeschreven deel	-1.066
Te ontvangen leasebetalingen	
Binnen 1 jaar	-843
In jaar 2 tot en met 5	-2.723
Vanaf jaar 6	-2.482
Waarde na afloop leasetermijn	-

Andere deelnemingen

De niet-geconsolideerde deelnemingen betreffen:

Deelneming	Aandeel	Waardering
NV Waterwinningsbedrijf Brabantse Biesbosch	40,00%	6.022
Aqualab Zuid BV	32,50%	1.060
KWH Water BV	13,20%	629
Water Fund Holland BV	28,10%	-
Aquaminerals BV	19,90%	87
Boekwaarde 31 december 2018		7.799

Het verloop van deze post is als volgt:

		2018
Stand per 31 december 2017		7.816
Aandeel resultaat van ondernemingen waarin wordt deelgenomen	-17	-17
Boekwaarde 31 december 2018		7.799

Door hypotheek gedekte leningen

De door hypotheek gedekte leningen betreffen de gelden die in het verleden door de vennootschap ter beschikking zijn aan het personeel van Brabant Water NV. Er worden geen nieuwe hypotheekleningen meer aangegaan.

Het verloop van deze post is als volgt:

		2018
Stand per 31 december 2017		103
Aflossingen 2018		-16
Boekwaarde 31 december 2018		87

B Vlottende activa

B-I Voorraden

De voorraden betreft onderhanden werk. Het gaat hierbij om reeds gestarte advieswerkzaamheden die nog niet zijn afgerond en derhalve nog niet zijn gefactureerd. Deze worden gewaardeerd tegen vervaardigingsprijs of lagere netto-opbrengstwaarde. Deze lagere netto-opbrengstwaarde wordt bepaald door individuele beoordeling van het onderhanden werk. De vervaardigingsprijs omvat het directe materiaalverbruik, de directe loonkosten en de overige kosten die rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend. De netto-opbrengstwaarde is gebaseerd op een verwachte verkoopprijs, onder aftrek van nog te maken kosten voor voltooiing en verkoop. De positie onderhanden werk bedraagt 4% van de totale omzet die met de advieswerkzaamheden is gerealiseerd.

B-II Vorderingen en overlopende activa

De vorderingen en overlopende activa hebben een kortlopend karakter (< 1 jaar), met uitzondering van de post vooruitbetaalde gebruiksrechten.

	2018	2017
Overige vorderingen en transitoria	14.384	11.320
Handelsdebiteuren	13.419	15.526
Vooruitbetaalde gebruiksrechten	3.338	4.377
Vorderingen op personeel	77	79
Totaal	31.217	31.302

Overige vorderingen en transitoria

Hierin is opgenomen de post nog te factureren watergelden; dit betreft het deel van de omzet drinkwater dat op 31 december 2018 nog gefactureerd moet worden op basis van de gerealiseerde afzet minus de in rekening gebrachte voorschotten. Als gevolg van de gestegen afzet is deze post met 0,3 miljoen euro gestegen ten opzichte van 2017. Daarnaast is in deze post opgenomen het gedeelte van de obligaties dat in 2019 tot uitkering komt. In het verslagjaar is deze post 1,6 miljoen euro hoger dan in 2017. Verder zijn in deze post onder andere nog begrepen de leveringen en diensten die na het verslagjaar gefactureerd zijn en de nog te ontvangen rente op de obligaties.

Geconsolideerde jaarrekening - Toelichting op de geconsolideerde balans per 31 december

Handelsdebiteuren

Hierin zijn opgenomen alle openstaande vorderingen in het kader van waterleveringen en de levering van andere diensten. De vorderingen zijn tegen de geamortiseerde kostprijs opgenomen. In het verslagjaar is een afboeking opgenomen ter hoogte van 182.000 euro (ultimo 2017 265.000 euro) voor mogelijk niet inbare vorderingen.

Vooruitbetaalde gebruiksrechten

Voor het transport van voorgezuiverd oppervlaktewater tot en met de rivier de Amer in de gemeente Drimmelen maken wij gebruik van een leiding die in eigendom is van de NV Waterwinningbedrijf Brabantse Biesbosch. Met deze vennootschap is met ingang van 1978 een watertransportovereenkomst gesloten met een looptijd van 40 jaar. Ultimo 1986 is de contante waarde verrekend van de resterende financiële verplichtingen die uit deze overeenkomst voortvloeien. Deze vooruitbetaling valt vrij gedurende de resterende looptijd van de overeenkomst.

In 2010 is een huurovereenkomst aangegaan voor de huur van glasvezelkabels ten behoeve van het datatransport voor de besturing van de productielocaties. De huurovereenkomst heeft een looptijd van 15 jaar en is, middels twee aanvullende betalingen in 2016, geheel bij vooruitbetaling voldaan.

De vrijval per jaar wordt bepaald door de totale verplichtingen toe te rekenen aan de jaarschijven. Voor beide gebruiksrechten geldt dat deze relatief eenvoudig om te zetten zijn in liquide middelen. Dientengevolge zijn zij geclassificeerd als kortlopend.

	2018
Vooruitbetaling financiële verplichting transportleiding Brabantse Biesbosch per 31 december 2017	562
Glasvezelkabelnet per 31 december 2017	3.815
	4.377
Toerekening transportleiding 2018	-562
Toerekening glasvezelkabelnet 2018	-477
Boekwaarde per 31 december 2018	3.338

Vorderingen op personeel

De vorderingen op personeel hebben betrekking o.a. op de financiering van auto's en fietsen.

B-III Liquide middelen

	2018	2017
Spaarrekeningen	25.000	15.000
Banken rekening courant	3.038	11.253
Totaal	28.038	26.253

Ondanks de negatieve kasstroom zijn de liquide middelen wel gestegen ten opzichte van 2017. Het bedrag aan kortlopend schuld is echter per ultimo 2018 gestegen, omdat enkele rekening courant verhoudingen een negatieve stand hadden per ultimo. Hier zijn enkel die rekeningen weergegeven die per ultimo een creditstand hadden. Ondanks de lage spaarrente is er, met het oog op de te verwachten uitstroom van middelen als gevolg van toenemende investeringen, voor gekozen de overtollige liquiditeiten niet langjarig te beleggen. De liquide middelen staan ter vrije beschikking van de vennootschap.

Geconsolideerde jaarrekening - Toelichting op de geconsolideerde balans per 31 december

Passiva**C Eigen Vermogen**

C-I Gestort en opgevraagd kapitaal

	2018
Maatschappelijk kapitaal	1.000
Niet geplaatst kapitaal	-722
Stand per 31 december 2018	278

Het maatschappelijk kapitaal bestaat uit 10.000.000 aandelen van € 0,10 nominaal. De aandelen luiden op naam en zijn in eigendom van gemeenten en de Provincie Noord-Brabant.

C-II Wettelijke reserve

	2018
Stand per 31 december 2017	5.988
Vermogensmutatie 2018	-
Stand per 31 december 2018	5.988

Dit betreft de wettelijke reserve deelnemingen.

C-III Overige reserves

	2018
Stand per 31 december 2017	577.842
Resultaat 2018	26.768
Van bestemmingsreserve	25.000
Mutatie 2018	51.768
Stand per 31 december 2018	629.610

C-IV Bestemmingsreserve

	2018
Stand per 31 december 2017	25.000
Mutatie 2018	-25.000
Stand per 31 december 2018	-

Per 1 juni 2007 zijn de activa van de NV TWM overgenomen. Vooruitlopend op de definitieve gerechtelijke uitspraak met betrekking tot de te betalen overnamesom is in het verleden op basis van afspraken met de aandeelhouders een afzonderlijke bestemmingsreserve binnen het eigen vermogen opgenomen. Gelet op het voorgenomen akkoord inzake de te betalen overnamesom is de bestaansreden van de bestemmingsreserve komen te vervallen. Het saldo is derhalve overgeboekt naar de overige reserves.

Geconsolideerde jaarrekening - Toelichting op de geconsolideerde balans per 31 december

Overzicht verloop eigen vermogen:

	Gestort en opgevraagd kapitaal	Wettelijke reserve	Overige reserves	Bestem- mings- reserve	Totaal
Stand per 31 december 2017	278	5.988	577.842	25.000	609.108
Resultaat 2018	-	-	26.768	-	26.768
Aanpassing bestemmingsreserve	-	-	25.000	-25.000	-
Stand per 31 december 2018	278	5.988	629.610	-	635.876

Geconsolideerde jaarrekening - Toelichting op de geconsolideerde balans per 31 december

D Vreemd Vermogen

D-I Voorzieningen

Voor verplichtingen waarvoor in de toekomst uitgaven moeten worden gedaan en die hun oorsprong vinden in het boekjaar of voorafgaande boekjaren zijn voorzieningen gevormd.

	2018	2017
Amovering transport- en distributieleidingen	142.466	132.771
Amovering productielocaties	10.455	10.025
Droogteschade grondwaterwinning	1.409	1.381
Diensttijdgratificaties	434	588
Compensated absences	–	49
KWO-exploitatie	587	587
Arbeidsongeschiktheid	871	433
Totaal	156.222	145.834

Het verloop van de voorzieningen is als volgt:

	Saldo 31-12-2017	Toevoeging	Rente	Vrijval	Onttrekkingen	Saldo 31-12-2018
Amovering transport- en distributieleidingen	132.771	12.477	4.110	–	-6.892	142.466
Amovering productielocaties	10.025	675	310	-275	-280	10.455
Droogteschade grondwaterwinning	1.381	–	28	–	–	1.409
Diensttijdgratificaties	588	65	18	–	-237	434
Compensated absences	49	4	2	–	-55	–
KWO-exploitatie	587	–	–	–	–	587
Arbeidsongeschiktheid	433	477	13	–	-52	871
Totaal	145.834	13.698	4.481	-275	-7.516	156.222

Het verloop van de uitgaven voor de voorzieningen is als volgt:

	Uitgaven binnen een jaar	Vanaf jaar 6
Amovering transport- en distributieleidingen	6.547	482.313
Amovering productielocaties	398	19.238
Droogteschade grondwaterwinning	150	500
Diensttijdgratificaties	110	44
Compensated absences	–	–
KWO-exploitatie	27	453
Arbeidsongeschiktheid	141	234
Totaal	7.373	502.782

De nominaal verwachte uitgaven na vijf jaar zijn in bovenstaand overzicht contant gemaakt naar 31 december 2018.

Voorziening amovering transport- en distributieleidingen

Op het moment dat een leiding wordt vervangen door een nieuwe leiding is Brabant Water NV op grond van veel concessievoorwaarden verplicht om de oude leiding uit de grond te nemen. Waar de concessievoorwaarden dat niet voorschrijven acht Brabant Water NV zich hiertoe uit maatschappelijk oogpunt verplicht omdat zij zich verantwoordelijk voelt voor het handhaven van een zo schoon mogelijke ondergrond.

Om een gestructureerde, noodzakelijke vervanging van de oude leidingen te verkrijgen is een vervangingsplan over een groot aantal jaren opgesteld met de bijbehorende kosten. Gelet op het feit dat de toekomstige kosten goed zijn in te schatten is het treffen van een voorziening voor verwijderingskosten daarom de geëigende weg om een stabiel kostenverloop en daarmee een stabiel tariefbeleid te bewerkstelligen. De voorziening is gebaseerd op onderbouwde schattingen van de te verwijderen aantallen kilometers leidingen, de daaraan verbonden kosten en de verwijderingsmomenten. De voorziening wordt opgebouwd vanaf het moment van aanleg leiding (omdat de verplichting feitelijk altijd heeft bestaan en buiten gebruik gestelde leidingen altijd zijn verwijderd) tot het moment van verwijdering.

Jaarlijks wordt beoordeeld of de schattingen nog valide zijn. Gelet op de lange opbouwperiode van de voorziening (60 jaar voor AC-leidingen en 90 jaar voor overige leidingen) en de daaraan inherent verbonden onzekerheden, vindt aanpassing van de schattingen pas plaats indien er sprake is van een voldoende zeker structureel effect en als de prijs respectievelijk de disconteringsvoet meer dan 10% respectievelijk 0,5%-punt afwijkt van de gehanteerde parameters. In 2017 heeft in verband met de beleidswijziging om AC-leidingen in toenemende mate tijdelijk te laten liggen en op een later moment alsnog te verwijderen (vanuit de gedachte dat in de toekomst betere verwerkingstechnieken voor AC voorhanden zullen zijn) een schattingswijziging plaatsgevonden met betrekking tot deze voorziening. Voor een verdere inhoudelijke toelichting op deze schattingswijziging verwijzen wij naar de 'Algemene grondslagen voor opstelling van de geconsolideerde jaarrekening'.

Voorziening amovering productielocaties

Deze voorziening is gevormd ter bestrijding van de kosten voor het slopen en verwijderen van buiten gebruik gestelde gebouwen en installaties van de waterproductiebedrijven. Bij het vernieuwen of staken van een productielocatie worden de bestaande gebouwen afgebroken en afgevoerd. Alle productielocaties liggen op terreinen met een ecologische bestemming, waarop de verplichting rust om deze na gebruik weer in de oorspronkelijke staat terug te brengen. Op de locaties, waar deze verplichting niet op rust, acht Brabant Water NV zich hiertoe uit maatschappelijk oogpunt verplicht. De kosten worden geraamd per locatie. Uitgangspunt is dat technische gebouwen na 45 jaar worden afgebroken en terreinleidingen na 90 jaar worden verwijderd. Bij de vorming van de voorziening blijven de reinwaterkelders buiten beschouwing, aangezien gebleken is dat bij sloop/nieuwbouw van onze waterproductiebedrijven de reinwaterkelders vrijwel altijd in stand blijven.

Voorziening droogteschade grondwaterwinning

Deze voorziening is gevormd voor uitgaven ter zake van schades die hun oorsprong vinden in wateronttrekkingen in het verleden. De schade wordt berekend vanaf twintig jaar voorafgaande aan het moment van claimen. Vanaf deze periode wordt aan de hand van de onttrekkingen van de betreffende productielocatie de verwachte schadeuitkering berekend en verhoogd met de wettelijke rente. Zodra de definitieve schade is vastgesteld wordt deze ten laste van de voorziening uitgekeerd. Daarna wordt jaarlijks de schade uitgekeerd en direct ten laste van de exploitatie gebracht. Na het verstrijken van het verslagjaar is een aantal nieuwe schadeclaims ingediend. Naar verwachting zal dit in 2019 leiden tot een extra dotatie aan deze voorziening. De onzekerheden betreffende de omvang zijn echter nog van dien aard dat geen nauwkeurige bijschatting van de noodzakelijke omvang van de voorziening kan worden gemaakt.

Voorziening diensttijdgratificaties

Afhankelijk van het aantal jaren dat een werknemer onafgebroken in dienst is geweest bij een bedrijf dat aangesloten is bij de vigerende landelijke cao, wordt een éénmalige gratificatie toegekend als percentage van het inkomen per maand. Voor deze uitkering is een voorziening getroffen. Berekend wordt per medewerker wanneer de eerstvolgende gratificatie uitgekeerd wordt en tegen welk bedrag.

Conform afspraken in de cao zijn met ingang van 2016 deze gratificaties opgenomen in een persoonsgebonden budget, met uitzondering van de gratificatierechten voor medewerkers die op 1 januari 2016 55 jaar of ouder waren. Zij behouden hun recht op een gratificatie.

Geconsolideerde jaarrekening - Toelichting op de geconsolideerde balans per 31 december

Voorziening compensated absences

Werknemers met een arbeidstijd van gemiddeld acht uur per dag hadden voor 1 augustus 2009, op basis van de landelijke cao, met ingang van de dag waarop zij de leeftijd van 57 jaar bereikten aanspraak op een arbeidstijdverkorting van een half uur per dag. Bij het bereiken van de 59-jarige leeftijd werd dit één uur per dag. De voorziening was gebaseerd op de relevante populatie waarbij alle toekomstige uitgaven contant zijn gemaakt. Hierbij is rekening gehouden met de blijf- en sterfttekans van de medewerkers.

Op 1 augustus 2009 is in de cao voor de waterbedrijven afgesproken dat bovenstaande regeling voor arbeidstijdverkorting verviel. Er is daarbij een overgangsregeling getroffen voor medewerkers voor wie de regeling al gold op 1 augustus 2009 of die op dat moment dicht tegen deze regeling aanzaten. Per ultimo van het verslagjaar was geen van vorenbedoelde medewerkers meer in dienst en is de voorziening volledig uitgenut.

Voorziening KWO-exploitatie

Deze voorziening is gevormd om de toekomstige exploitatieverliezen op een KWO-installatie van Hydreco BV in de regio Tilburg te dekken.

Voorziening arbeidsongeschiktheid

Per 1 juli 2010 is Brabant Water NV eigen risicodragers voor de WGA (Werkhervatting Gedeeltelijk Arbeidsgeschikten). Dit betekent dat WGA-uitkeringen aan (oud-)medewerkers die gedeeltelijk arbeidsongeschikt zijn verklaard door het UWV worden verhaald op Brabant Water NV. Per ultimo 2018 waren er acht (oud-)medewerkers waarvan met redelijke zekerheid vaststaat dat Brabant Water NV de komende jaren een uitkeringsplicht heeft.

D-II Langlopende schulden

	2018	2017
Bijdragen	194.188	189.077
Schulden aan kredietinstellingen	35.591	37.841
Totaal	229.779	226.918

Bijdragen

Onder bijdragen worden verstaan de eenmalige bijdragen die in rekening zijn gebracht voor de aanleg van materiële vaste activa. De samenstelling en ontwikkeling van deze post is als volgt:

	Distributieleidingen	Aansluitleidingen	KWO installaties en Geothermie	Totaal
Stand per 31 december 2017	91.748	95.210	2.119	189.077
Bijdragen 2018	2.964	9.209	-	12.173
	94.712	104.419	2.119	201.250
Vrijval 2018 ten gunste van de Winst- en Verliesrekening	-1.163	-5.123	-76	-6.362
Vrijval ten gunste van Hydreco GeoMec	-	-	-700	-700
Stand per 31 december 2018	93.549	99.296	1.343	194.188

De ontvangen bijdragen ten behoeve van aansluitleidingen vallen in drieëndertig jaar vrij; dit is gelijk aan de afschrijvingstermijn van de op deze bijdragen betrekking hebbende activa. De bijdragen ontvangen voor de aanleg van distributieleidingen komen, gelijk aan de afschrijvingstermijn van de leidingen zelf, in zestig (waar het bijdrage voor AC-leidingen betreft), dan wel negentig jaar vrij. De bijdragen KWO-installaties worden afgeschreven over een periode gelijk aan

Geconsolideerde jaarrekening - Toelichting op de geconsolideerde balans per 31 december

de contractduur van de bijbehorende installatie. De bijdrage Geothermie betreft een subsidie die in 2018 als opbrengst geheel ten gunste van de winst- en verliesrekening van Hydreco GeoMec gebracht. De totale vrijval (met uitzondering van vorenbedoelde post) wordt ten gunste van de post afschrijvingen in de Winst- en Verliesrekening gebracht.

Overzicht schulden aan kredietinstellingen

Jaar van aflossing	0%	0-1%	1-2%	3-4%	4-5%	7-8%	Eindtotaal
2020	10	1.000	1.000	-	-	182	2.192
2021	10	1.000	1.000	-	-	-	2.010
2022	-	1.000	1.000	-	-	-	2.000
2023	-	1.000	1.000	-	-	-	2.000
2024	-	1.000	1.000	-	-	-	2.000
2025	-	1.000	1.000	-	-	-	2.000
2026	-	18.000	1.000	-	-	-	19.000
2027	-	1.000	750	-	-	1.360	3.110
2032	-	-	-	-	1.113	-	1.113
	20	25.000	7.750	-	1.113	1.542	35.425
Beginstand 2018	20	26.000	8.750	234	1.113	1.724	37.841
+Leningen	-	46	-	-	-	-	46
- Aflossingen 2019*	-	1.000	1.000	114	-	182	2.296
- Extra aflossingen	-	-	-	-	-	-	-
Eindstand 2018	20	25.046	7.750	120	1.113	1.542	35.591

* De aflossingen 2019 zijn verantwoord onder D-III a): Kredietinstellingen.

De in 2018 aangetrokken lening betreft een financiering aangetrokken door Duurzaam Voorne Holding BV waarvan Hydreco GeoMec BV meerderheidsaandeelhouder is.

D-III Kortlopende schulden en overlopende passiva

a. Kredietinstellingen

Deze schulden hebben een kortlopend karakter (<1 jaar). Aan geldgevers aangaande kortlopende schulden zijn geen zekerheden verstrekt.

	2018	2017
Handelsbanken	11.943	3.386
Aflossingen langlopende schulden volgend verslagjaar	2.296	2.701
Nog te betalen rente	93	273
Totaal	14.332	6.360

b. Leveranciers

De schulden aan leveranciers zijn tegen de nominale waarde opgenomen. Inbegrepen is een bedrag van 3,1 miljoen euro, waarvoor de facturen pas in 2019 zijn ontvangen, terwijl de prestaties reeds in 2018 zijn geleverd.

c. Overige schulden

	2018	2017
Incasso afdrachten voor derden	8.148	12.628
Belastingen en sociale lasten	10.682	9.863
Pensioenpremies	596	573
Personeel	14.816	13.539
Vooruit ontvangen investeringsbijdragen	1.837	539
Overige schulden en overlopende passiva	3.271	4.371
Waarborgsommen	1.959	1.396
Totaal	41.309	42.909

De daling van de incasso-afdrachten hangt samen met het feit dat een deel van de afdrachten in 2017 net na de jaarwisseling heeft plaatsgevonden, terwijl dit in 2018 net voor de jaarwisseling is gebeurd. De schulden aan personeel betreffen in belangrijke mate nog uit te betalen (IB)-verlofuren en vakantiegeld. Daarnaast is hierin begrepen de tegoeden van het personeel uit hoofde van de zogenaamde bonusspaarregeling. De stijging van de post vooruitontvangen investeringsbijdragen wordt veroorzaakt door een toename van het aantal lopende distributieprojecten.

Toelichting niet uit de balans blijvende rechten en verplichtingen

In het begin van 2019 is een aantal nieuwe droogteschadeclaims ingediend dat zou kunnen leiden tot schadevergoedingen die een aanzienlijke omvang kunnen bereiken, omdat bij toekenning van de claims over een periode van 20 jaar schade moet worden vergoed. De omvang van de schade is momenteel niet goed in te schatten, maar in theorie kan het om enkele miljoenen euro gaan.

Er is nog voor 51,5 miljoen euro te ontvangen aan goederen en diensten, waarvoor wel een opdracht is verstrekt.

In 2017 is een financieringsarrangement afgesloten met de EIB waardoor Brabant Water tot maart 2020 de mogelijkheid heeft om tot maximaal 150 miljoen euro financiering aan te trekken tegen gunstige condities. In 2017 is hiervan een bedrag van 17 miljoen euro opgenomen. In 2018 is hiervan geen gebruik gemaakt.

Toelichting op de geconsolideerde Winst- en Verliesrekening

(Bedragen x 1.000 euro)

E Som der bedrijfsopbrengsten

E-I Netto omzet

De opbrengst drinkwater en ander water wordt verantwoord op basis van de berekende omzet vanuit de gerealiseerde afzet. Deze methode garandeert dat de gepresenteerde omzet aansluit met de gerealiseerde afzet. 'Technische ondersteuning en exploitatie installaties' betreft voornamelijk uitgevoerde risicoanalyses, periodieke onderzoeken, opstellen beheersplannen en periodieke audits van de beheersplannen.

	2018	2017
Drinkwater	162.410	164.536
Ander water	6.135	6.234
Technische ondersteuning en exploitatie installaties	5.714	5.480
Koude-warmteopslag	4.408	2.639
En gros levering	3.008	2.810
Totaal	181.675	181.699

De omzet in drinkwater in het eigen voorzieningsgebied is in 2018 2,1 miljoen euro minder dan in 2017. Dit is het gevolg van een daling van het variabele tarief en het capaciteitstarief. Als gevolg hiervan werd een daling van circa 6 miljoen euro verwacht. Als gevolg van de extreem hoge afzet is de daling in de drinkwateromzet beperkt gebleven tot voorgenoemde 2,1 miljoen euro. De omzet uit Koude-warmteopslag steeg met name als gevolg van overname van een KWO-installatie in Eindhoven.

	Opbrengst		Afzet * 1.000 m ³	
	2018	2017	2018	2017
Drinkwater	162.410	164.536	183.171	172.452
En gros levering	3.008	2.810	7.688	7.242
Totaal drinkwater	165.418	167.346	190.859	179.694

E-II Geactiveerde productie voor het eigen bedrijf

Dit betreft kosten van afdelingen die toegerekend zijn aan materiële vaste activa en activa in uitvoering die in eigen beheer zijn vervaardigd alsmede de toegerekende kosten van afdelingen die ten laste van de voorzieningen worden gebracht.

Geconsolideerde jaarrekening - Toelichting op de geconsolideerde Winst- en Verliesrekening

E-III Overige bedrijfsopbrengsten

Onder de overige bedrijfsopbrengsten zijn begrepen alle opbrengsten van aan de waterlevering gerelateerde producten en diensten. Ons bedrijf beoogt een meerwaarde te bieden aan haar klanten door het aanbieden van een totaalpakket van waterzorg op maat. Uitgangspunt hierbij is dat met dergelijke activiteiten een neutrale dan wel een positieve bijdrage wordt geleverd aan het bedrijfsresultaat.

	2018	2017
Diverse opbrengsten	6.431	6.505
Administratieve boetes	1.636	2.121
Toeslag acceptgiro's	621	649
Brandvoorzieningen	2.215	2.131
Meeliften op de nota door derden	1.437	1.370
Pachten, huur en jachtrechten	797	736
Subsidies	324	236
Totaal	13.461	13.748

De daling van het bedrag aan administratieve boetes is deels te wijten aan goede economische omstandigheden, maar ook het gevolg van een gewijzigd incassobeleid waarbij sneller wordt gerappelleerd en eenvoudige, snelle betaalmethodes als Ideal worden aangeboden.

Geconsolideerde jaarrekening - Toelichting op de geconsolideerde Winst- en Verliesrekening

F Bedrijfslasten

F-I Kosten van grond- en hulpstoffen

	2018	2017
Energie	6.871	6.092
Materialen	5.028	4.283
Chemicaliën	2.468	2.145
Rein- en ruwwater	280	1.686
Totaal	14.647	14.206

De kosten van energie zijn aanzienlijk gestegen als gevolg van zowel prijs- als volumestijging. Door de hete zomer hebben we aanzienlijk meer stroom verbruikt. De kosten van materialen waren in 2018 fors hoger als gevolg van de toegenomen activiteiten van Hydrocare BV. De daling van de kosten rein- en ruwwater wordt veroorzaakt door het wegvallen van een industriewatercontract ten behoeve van de levering van industriewater in Bergen op Zoom.

F-II Kosten van uitbesteed werk en andere externe kosten

	2018	2017
Uitbesteed onderhoud	17.126	17.947
Ingeleend personeel	9.336	8.168
Andere bedrijfskosten	4.448	5.944
Onderzoek, advies en ontwikkeling	3.815	3.601
Kosten accountantsorganisatie	281	247
Afvoeren en storten afval	1.172	961
Dotaties voorzieningen en vrijval	17.324	17.014
Totaal	53.502	53.882

De kosten van ingeleend personeel zijn gestegen. Dit houdt voornamelijk verband met het feit dat in 2018 de callcenter diensten niet meer zijn uitbesteed, maar in een intern callcenter worden afgehandeld. Dit interne callcenter wordt voornamelijk bemest middels uitzendkrachten. Daarnaast zijn in verband met de toenemende investeringsopgaven een groter aantal inleenkrachten ingehuurd voor bemensing van de verschillende projecten. De daling van de andere bedrijfskosten komt voornamelijk door lagere kosten voor de inhuur van een extern callcenter vanwege voorgenoemde investering.

Kosten accountantsorganisatie

	2018	2017
Controle van de jaarrekening	227	191
Andere controleopdrachten	47	46
Andere niet-controlediensten	2	9
Fiscale adviesdiensten	5	1
Totaal	281	247

De accountantskosten worden verantwoord in het jaar waarin deze zijn gemaakt en niet op basis van het boekjaar waarop de controle betrekking heeft. In 2018 zijn er extra kosten gemaakt in verband met de verwerking van de goodwill met betrekking tot de overname van de NV TWM.

Geconsolideerde jaarrekening - Toelichting op de geconsolideerde Winst- en Verliesrekening

Dotaties voorzieningen en vrijval

De post dotaties voorzieningen en vrijval betreft de volgende posten:

	2018	2017
Amovering transport- en distributieleidingen	16.586	15.669
Amovering productielocaties	710	1.318
Droogteschade grondwaterwinning en hydrologisch natuurherstel	28	27
Totaal	17.324	17.014

De dotatie aan de Voorziening Amovering transport- en distributieleidingen is met name hoger als gevolg van een verlaging van de disconteringsvoet. De daling in de dotatie aan de Voorziening Amovering productielocaties wordt met name veroorzaakt door een verlenging van de veronderstelde levensduur van reinwaterkelders.

F-III Lonen en salarissen

	2018	2017
Lonen en salarissen	43.973	42.458
Dotatie/vrijval diensttijdgratificaties	84	61
Dotatie/vrijval compensated absences	6	5
Dotatie/vrijval arbeidsongeschiktheid	490	251
Totaal mutaties in personeelsvoorzieningen	580	317
Totaal lonen en salarissen	44.553	42.775
Pensioenlasten	5.879	5.496
Sociale premies	5.759	5.322
Totaal sociale lasten	11.638	10.818
Totaal	56.191	53.593

Gewogen gemiddeld aantal personeelsleden naar voltijdbanen

	2018	2017
Brabant Water NV	678	688
HydroCare BV	69	59
Totaal	747	747

In 2018 zijn de lonen met gemiddeld 2% gestegen. Het aantal fte is gelijk gebleven, waarbij de daling binnen Brabant Water NV is gecompenseerd door een toename van de activiteiten van HydroCare BV. Daarnaast is als gevolg van de stijging van zowel de pensioenpremies als de ziektekostenpremies de post sociale lasten aanzienlijk gestegen. Tot slot is de dotatie aan de Voorziening arbeidsongeschiktheid fors gestegen, omdat nu rekening wordt gehouden met de extra instroom van zes in plaats van twee medewerkers.

Geconsolideerde jaarrekening - Toelichting op de geconsolideerde Winst- en Verliesrekening

Bezoldiging Raad van Commissarissen en Bestuur

De bezoldigingen van de Raad van Commissarissen alsmede van het Bestuur vinden plaats op basis van het bezoldigingsbeleid zoals dat door de Algemene Vergadering vastgesteld is in haar vergaderingen van respectievelijk 20 juni 2002 en 24 juni 2011.

Sinds 1 januari 2013 vallen de Raad van Commissarissen en het Bestuur onder de Wet Normering Topinkomens (WNT) met de daarbij behorende normen en overgangsperiodes. De bezoldigingen van de Raad van Commissarissen en het Bestuur voldeden over het verslagjaar 2018 aan alle wettelijke vereisten van de WNT-1 en WNT-2 en hebben op basis daarvan een goedkeurende WNT-verklaring van de accountant.

Onderstaand zijn de bezoldigingselementen weergegeven volgens de definities zoals voorgeschreven in de WNT, uitgedrukt in euro's exclusief btw. De corresponderende vergelijkende cijfers uit 2017 zijn tussen haakjes weergegeven.

Raad van Commissarissen

Naam		Belastbaar loon
Mevrouw drs.ir. J.M. Driessen	lid	8.620 (8.459)
Mevrouw drs. C.J.M.A. van Esch	lid	8.509 (8.374)
De heer H. Hieltjes	lid	8.546 (8.310)
De heer mr. J.M.L. Niederer	voorzitter	11.411 (11.176)
De heer M.W.A.M. van Stappershoef	lid	4.255 (0)
Mevrouw J.A.M. Thijs	lid	4.214 (8.396)

Bestuur

Het Bestuur van Brabant Water NV bestaat uit één persoon: de heer drs. G.J. van Nuland (geboortedatum 27-02-1956). Hij heeft een arbeidscontract op fulltime-basis, daterend uit 2001. Zijn bezoldiging voldoet aan de eisen van WNT-1 en WNT-2 alsmede het overgangsrecht.

Salaris	213.832 (213.832)
Overige belastbare emolumenten met betrekking tot 2018 ¹	23.468 (23.522)
Beloningen betaalbaar op termijn (pensioenpremies en dergelijke) ²	52.593 (51.583)
Fiscale bijtelling dienstauto ³	4.852 (4.824)
Totaal overige belastbare emolumenten met betrekking tot 2016 ⁴	0 (67.210)
Totaal overige belastbare emolumenten met betrekking tot 2017 ⁴	38.096 (0)

⁽¹⁾Samenhangend met de cao en bedrijfsregelgevingen.

⁽²⁾De pensioenvoorziening van het Bestuur verloopt via het ABP. Het ABP-reglement is daarbij van toepassing. Er is sprake van een middelloonsysteem.

⁽³⁾Door Brabant Water NV wordt een dienstauto ter beschikking gesteld. De fiscale bijtelling daarover is volledig voor rekening van het Bestuur.

⁽⁴⁾Vermelding op basis van artikel 3 van de Uitvoeringsregeling WNT.

Geconsolideerde jaarrekening - Toelichting op de geconsolideerde Winst- en Verliesrekening

F-IV Afschrijvingen op immateriële en materiële vaste activa

	2018	2017
Materiële vaste activa	36.403	34.967
Immateriële vaste activa	3.600	3.609
Desinvesteringen en overige waardeveranderingen	1.256	1.104
Opbrengsten verkoop vaste activa	-703	-358
Bijdragen leidingen en KWO-installaties	-6.363	-6.105
Totaal	34.194	33.217

De afschrijvingen zijn ten opzichte van 2017 met name gestegen als gevolg van de activering van een aantal gerenoveerde waterproductie bedrijven en een stijging van het aantal geactiveerde vervangen distributieleidingen.

Bij buitengebruikstelling van vaste activa wordt het restant van de boekwaarde direct afgeschreven. Bij eventuele verkoop wordt de verkoopopbrengst geheel in mindering gebracht op de afschrijving.

F-V Overige bedrijfskosten

	2018	2017
Kantoorkosten	7.800	7.227
Belastingen en overheidsheffingen	5.059	4.857
Andere personeelskosten	2.748	3.036
Gebruiksrechten	1.039	1.003
Oninbare vorderingen	2.008	443
Totaal	18.654	16.566

De stijging van de overige bedrijfskosten wordt geheel veroorzaakt door een stijging van de post oninbare vorderingen. Die stijging wordt veroorzaakt door het afboeken van een btw-vordering op de NV TWM. Gedurende de onderhandelingen over de betalen overnamesom is gebleken dat deze vordering ten onrechte is opgevoerd.

G Financiële baten en lasten

	2018	2017
Opbrengst van vorderingen die tot de vaste activa behoren en van obligaties	1.455	1.390
Andere rentebaten en soortgelijke opbrengsten	642	861
Rentelasten en soortgelijke kosten	-6.028	-7.896
Totaal	-3.932	-5.645

De rentebaten en opbrengsten van vorderingen die tot de vaste activa behoren en van obligaties hebben betrekking op uitstaande geldleningen, aangekochte obligaties, het verkoopresultaat op obligaties en hypotheekleningen verstrekt aan personeel.

De rentelasten hebben betrekking op rekeningcourant kredieten en langlopende geldleningen alsmede op de financieringslasten die samenhangen met de extra te betalen overnamesom aan de NV TWM. In 2018 is deze laatste post sterk gedaald omdat in 2017 al het grootste deel hiervan is verantwoord. In 2018 zijn aanvullend de extra rentelasten opgenomen die voortvloeien uit het voorgenomen akkoord. Het betreft hierbij de extra rentelasten over de periode vanaf juni 2007 (het moment van overname) tot en met december 2018.

H Belasting en resultaat deelnemingen

	2018	2017
Belasting uit gewone bedrijfsuitoefening	-600	-391
Aandeel resultaat van ondernemingen waarin wordt deelgenomen	-17	96
Totaal	-617	-295

Vanaf 1 januari 2016 is vennootschapsbelasting verschuldigd over de winst die gerealiseerd wordt op alle activiteiten die niet voortvloeien uit de wettelijke taken van Brabant Water NV. Dit brengt met zich mee dat niet alleen de activiteiten van Hydreco zijn belast (Hydreco was al vennootschapsbelastingplichtig), maar ook de activiteiten van HydroBusiness en Hydroscope, alsmede de niet-wettelijke activiteiten van Brabant Water NV. Dit laatste betreft onder andere de verhuur van voormalige dienstwoningen en de verkoop van reststoffen. In afstemming met de belastingdienst is inmiddels vast komen te staan dat de diensten die Brabant Water levert aan Hydrocare grotendeels zijn vrijgesteld.

De te betalen belastingen zijn in het verslagjaar ten opzichte van het vorig jaar gestegen met 0,3 miljoen euro. Het gemiddelde te betalen Vpb-tarief over 2018 bedroeg 24,2% en is vergelijkbaar met het gemiddelde tarief van 2017.

Jaarrekening 2018

Enkelvoudige jaarrekening

Enkelvoudige jaarrekening

Enkelvoudige Balans per 31 december *na resultaatbestemming*

(Bedragen x 1.000 euro)

	2018	2017
Activa		
A Vaste Activa		
I Immateriële vaste activa	30.152	33.982
II Materiële vaste activa	893.941	854.781
III Financiële vaste activa	94.447	88.629
	1.018.540	977.392
B Vlottende Activa		
I Vorderingen en overlopende activa	26.703	25.648
II Liquide middelen	27.135	25.525
	53.838	51.173
Totaal activa	1.072.378	1.028.565

Enkelvoudige Balans per 31 december *na resultaatbestemming*

(Bedragen x 1.000 euro)

	2018	2017
Passiva		
C Eigen Vermogen		
Gestort en opgevraagd kapitaal	278	278
Wettelijke reserve	5.988	5.988
Overige reserves	629.610	577.841
Bestemmingsreserve	-	25.000
	635.876	609.107
D Vreemd Vermogen		
I Voorzieningen	155.635	145.247
II Langlopende schulden	219.527	214.937
III Kortlopende schulden en overlopende passiva		
a Kredietinstellingen	8.429	1.813
b Leveranciers	12.918	15.448
c Overige schulden	39.993	42.013
	61.340	59.274
	436.502	419.458
Totaal passiva	1.072.378	1.028.565

Enkelvoudige jaarrekening

Enkelvoudige Winst- en Verliesrekening

(Bedragen x 1.000 euro)

	2018	2017
Overig resultaat na belastingen	25.984	29.485
Aandeel resultaat van ondernemingen waarin wordt deelgenomen	784	1.682
Netto resultaat	26.768	31.167

Toelichting op de enkelvoudige jaarrekening

(Bedragen x 1.000 euro)

Algemene grondslagen voor de opstelling van de jaarrekening

De enkelvoudige jaarrekening is opgesteld volgens de bepalingen van Titel 9 Boek 2 BW.

Voor de algemene grondslagen voor de opstelling van de jaarrekening, de grondslagen voor de waardering van activa en passiva en de bepaling van het resultaat, alsmede voor de toelichting op de onderscheiden activa en passiva en de resultaten wordt verwezen naar de toelichting op de geconsolideerde jaarrekening, voor zover hierna niet anders wordt vermeld.

Toepassing van artikel 402 Boek 2 BW

De financiële gegevens van Brabant Water NV zijn in de geconsolideerde jaarrekening verwerkt. Derhalve vermeldt de Winst-en-Verliesrekening van Brabant Water NV conform artikel 402 Boek 2 BW slechts het aandeel in het resultaat van ondernemingen waarin wordt deelgenomen na belastingen en het overige resultaat na belastingen.

Financiële vaste activa

Deelnemingen in groepsmaatschappijen waarin invloed van betekenis op het zakelijke en financiële beleid wordt uitgeoefend, worden gewaardeerd op de nettovermogenswaarde, doch niet lager dan nihil. Deze nettovermogenswaarde wordt berekend op basis van de grondslagen van Brabant Water NV.

Deelnemingen met een negatieve nettovermogenswaarde worden op nihil gewaardeerd. Wanneer de vennootschap geheel of ten dele instaat voor schulden van de desbetreffende deelneming, respectievelijk de feitelijke verplichting heeft de deelneming (voor haar aandeel) tot betaling van haar schulden in staat te stellen, wordt een voorziening gevormd. Bij het bepalen van de omvang van deze voorziening wordt rekening gehouden met reeds op vorderingen op de deelneming in mindering gebrachte voorzieningen voor oninbaarheid.

Enkelvoudige jaarrekening - Toelichting op de enkelvoudige jaarrekening

Activa

A-I Immateriële vaste activa

De immateriële vaste activa hebben betrekking op de grotere in eigen beheer gebouwde softwaresystemen en op de goodwill samenhangende met de overname van de NV TWM.

De samenstelling en het verloop van deze post is als volgt:

	2018
Aanschafwaarde per 31 december 2017	42.628
Cumulatieve afschrijvingen per 31 december 2017	-8.646
Boekwaarde per 31 december 2017	33.982
Afschrijvingen	-3.600
Desinvesteringen en overige waardeveranderingen 2018	-231
	-3.831
Boekwaarde 31 december 2018	30.151

A-II Materiële vaste activa

	2018
Aanschafwaarde 31 december 2017	1.653.555
Afschrijvingen t/m 31 december 2017	-798.774
Boekwaarde 31 december 2017	854.781
Investeringsuitgaven 2018	75.191
Afschrijvingen 2018	-35.004
Desinvesteringen en overige waardeveranderingen 2018	-1.026
	39.161
Boekwaarde per 31 december 2018	893.942

De afschrijvingen en desinvesteringen zijn verantwoord onder de post afschrijvingen in de Winst- en Verliesrekening. Bij verkoop van vaste activa wordt een eventueel restant van de boekwaarde in mindering gebracht op de opbrengst. Een eventuele verkoopopbrengst wordt in mindering van de afschrijvingen gebracht.

Enkelvoudige jaarrekening - Toelichting op de enkelvoudige jaarrekening

Materiële vaste activa	Bedrijfsgebouwen en terreinen	Machines en installaties	Leidingen in distributiegebied	Andere vaste bedrijfsmiddelen en niet aan bedrijfsuitoefening dienstbaar	Materiële vaste activa in uitvoering	Totaal
Aanschafwaarde per 31 december 2017	291.780	336.880	925.991	49.604	49.300	1.653.555
Investeringsuitgaven 2018	–	–	–	–	75.191	75.191
Desinvesteringen in 2018	–	-383	-3.248	-1.297	–	-4.928
In gebruik gestelde materiële vaste activa 2018	3.513	7.624	40.942	4.354	-56.433	–
Aanschafwaarde per 31 december 2018	295.293	344.121	963.685	52.661	68.058	1.723.818
Cumulatieve afschrijvingen per 31 december 2017	-134.978	-198.622	-424.890	-40.284	–	-798.774
Afschrijvingen in 2018	-4.921	-13.335	-13.243	-3.505	–	-35.004
Afgeschreven deel desinvesteringen 2018	–	150	2.616	1.136	–	3.902
Cumulatieve afschrijvingen per 31 december 2018	-139.899	-211.807	-435.517	-42.653	–	-829.876
Boekwaarde per 31 december 2018	155.394	132.314	528.168	10.008	68.058	893.942
Boekwaarde per 31 december 2017	156.802	138.258	501.101	9.320	49.300	854.781

A-III Financiële vaste activa

	2018	2017
Deelnemingen in groepsmaatschappijen	12.116	11.315
Overige effecten	52.446	52.395
Overige vorderingen	22.000	17.000
Andere deelnemingen	7.799	7.816
Door hypotheek gedekte leningen	87	103
Totaal	94.447	88.629

Enkelvoudige jaarrekening - Toelichting op de enkelvoudige jaarrekening

Deelnemingen in groepsmaatschappijen

In 2008 is door Brabant Water NV de vennootschap Hydrocare BV opgericht. Dit is een 100% deelneming die gewaardeerd wordt tegen de netto vermogenswaarde.

	2018
Boekwaarde per 31 december 2017	11.315
Resultaat 2018 HydroCare BV	801
Boekwaarde per 31 december 2018	12.116

De financiële gegevens van de Hydrocare groep zijn opgenomen in de geconsolideerde jaarrekening.

B-I Vorderingen en overlopende activa

Deze vorderingen hebben een kortlopend karakter (<1 jaar), met uitzondering van de vooruitbetaalde gebruiksrechten.

	2018	2017
Vorderingen op groepsmaatschappijen	776	949
Overige vorderingen en transitoria	11.742	8.257
Handelsdebiteuren	10.770	11.986
Vooruitbetaalde gebruiksrechten	3.338	4.377
Vorderingen op personeel	77	79
Totaal	26.703	25.648

Vorderingen op groepsmaatschappijen

Aan groepsmaatschappijen zijn garanties verstrekt en goederen en diensten geleverd. Over de verstrekte garanties wordt een marktconform rentetarief in rekening gebracht. Voor onderlinge leveringen worden marktconforme tarieven berekend.

B-II Liquide middelen

	2018	2017
Spaarrekeningen	25.000	15.000
Banken rekening courant	2.135	10.525
Totaal	27.135	25.525

De liquide middelen staan ter vrije beschikking van de vennootschap.

Passiva**C Eigen Vermogen**

	Gestort en opgevraagd kapitaal	Wettelijke reserve	Overige reserves	Bestemmings-reserve	Totaal
Stand per 31 december 2017	278	5.988	577.842	25.000	609.108
Resultaat 2018	-	-	26.768	-	26.768
Aanpassing bestemmingsreserve	-	-	25.000	-25.000	-
Eigen vermogen per 31 december 2018	278	5.988	629.610	-	635.876

Winstbestemming 2018

Gelet op het door de Algemene Vergadering vastgestelde financieel beleid adviseren de Aandeelhouderscommissie en de Raad van Commissarissen aan de Algemene Vergadering in te stemmen met het voorstel van het Bestuur om het resultaat van het boekjaar 2018 (26.768.000 euro) toe te voegen aan de Overige Reserves teneinde het weerstandsvermogen te versterken, mede met het oog op de toenemende noodzakelijke investeringen.

D Vreemd Vermogen**D-I Voorzieningen**

	2018	2017
Herstelkosten transport- en distributieleidingen	142.466	132.771
Herstelkosten productielocaties	10.455	10.025
Droogteschade grondwaterwinning en hydrologisch natuurherstel	1.409	1.381
Diensttijdgratificaties	434	588
Compensated absences	-	49
Arbeidsongeschiktheid	871	433
Totaal	155.635	145.247

De toelichting, opbouw, het verloop en de verplichtingen in de toekomst van deze voorzieningen zijn toegelicht in de geconsolideerde jaarrekening.

D-II Langlopende schulden

	2018	2017
Bijdragen	192.844	186.959
Schulden aan kredietinstellingen	26.683	27.979
Totaal	219.527	214.937

Er zijn met betrekking tot de schulden geen zekerheden verstrekt aan derden noch toezeggingen dienaangaande gedaan.

D-III Kortlopende schulden en overlopende passiva

a. Kredietinstellingen

	2018	2017
Handelsbanken	7.041	-
Aflossingen langlopende schulden volgend verslagjaar	1.296	1.700
Nog te betalen rente	92	112
Totaal	8.429	1.813

b. Leveranciers

De schulden aan leveranciers zijn tegen de nominale waarde opgenomen.

c. Overige schulden

	2018	2017
Incasso afdrachten voor derden	8.148	12.628
Belastingen en sociale lasten	10.177	9.373
Pensioenpremies	596	573
Personeel	14.512	13.289
Vooruit ontvangen investeringsbijdragen	1.837	539
Overige schulden en overlopende passiva	2.764	4.215
Waarborgsommen	1.959	1.396
Totaal	39.993	42.013

Toelichting niet uit de balans blijvende rechten en verplichtingen

Brabant Water staat borg voor een rekening-courant van HydroCare BV tot een maximumbedrag van 7,5 miljoen euro. Hiervan is per ultimo 2,4 miljoen euro door HydroCare BV benut.

's-Hertogenbosch, 11 april 2019

Raad van Commissarissen van Brabant Water NV

De heer mr. J.M.L. Niederer
Mevrouw drs.ir. J.M. Driessen
Mevrouw drs. C.J.M.A. van Esch
De heer mr. H.B. Hieltjes
De heer M.W.A.M. van Stappershoef

Bestuur van Brabant Water NV

De heer drs. G.J. van Nuland

Overige gegevens

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan de aandeelhouders en de raad van commissarissen van Brabant Water N.V.

Verklaring over de in het Jaarverslag 2018 opgenomen Jaarrekening 2018

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2018 van Brabant Water N.V. te 's-Hertogenbosch gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Brabant Water N.V. op 31 december 2018 en van het resultaat over 2018 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

De jaarrekening bestaat uit:

1. De geconsolideerde en enkelvoudige balans per 31 december 2018.
2. De geconsolideerde en enkelvoudige winst-en-verliesrekening over 2018.
3. De toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden en het Controleprotocol WNT vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie "Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening".

Wij zijn onafhankelijk van Brabant Water N.V. zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta),

de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Verklaring over de in het Jaarverslag 2018 opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- Het bestuursverslag.
- De overige gegevens.
Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:
- Met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.
- Alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens, in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur en de raad van commissarissen voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de vennootschap in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de vennootschap te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de vennootschap haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De raad van commissarissen is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de vennootschap.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid, waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van

onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Controleprotocol WNT 2018, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- Het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.
- Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de vennootschap.
- Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan.
- Het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de vennootschap haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een vennootschap haar continuïteit niet langer kan handhaven.

- Het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen.
- Het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor de aansturing van, het toezicht op en de uitvoering van de groepscontrole. In dit kader hebben wij de aard en omvang bepaald van de uit te voeren werkzaamheden voor de groepsonderdelen. Bepalend hierbij zijn de omvang en/of het risicoprofiel van de groepsonderdelen of de activiteiten. Op grond hiervan hebben wij de groepsonderdelen geselecteerd waarbij een controle of beoordeling van de volledige financiële informatie of specifieke posten noodzakelijk was.

Wij communiceren met het bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Breda, 11 april 2019

Deloitte Accountants B.V.

Was getekend:

drs. J.J. Zuidema RA

Statutaire regeling winstbestemming

Artikel 26.2

De winst staat ter beschikking van de Algemene Vergadering, met dien verstande dat uitkeringen ten laste van de winst, afwijkend van het voorstel van de directie, slechts kunnen worden gedaan nadat de Raad van Commissarissen in de gelegenheid is gesteld om over de voorgenomen afwijking schriftelijk zijn oordeel te geven, rekening houdende met het belang van de vennootschap. Bij staking van stemmen over uitkering of reservering van winst wordt de winst waarop het voorstel betrekking heeft gereserveerd.

Afkortingen

AC	Asbestcement
ABP	Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds
ALV	Algemene Ledenvergadering
AVG	Algemene Verordening Gegevensbescherming
BAG	Basisregistratie Adressen en Gebouwen
BW	Burgerlijk Wetboek
Cao	Collectieve arbeidsovereenkomst
EIB	Europese Investerings Bank
FTE	Fulltime-equivalent
FUR	Flexibele UittredingsRegeling
GGD	Gemeentelijke Gezondheidsdienst
HRM	Human Resource Management
ILT	Inspectie Leefomgeving en Transport
ISO	International Organisation of Standardization
I&M	Infrastructuur en Milieu
KvK	Kamer van Koophandel
KWO	Koude- en WarmteOpslag
MT	Management Team
MVO	Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen
NV	Naamloze Vennootschap
OR	Ondernemingsraad
RAV MWN	Regionale Ambulance Voorziening Midden-West-Noord
TWM	NV Tilburgsche Waterleiding-Maatschappij
U.A.	Uitgesloten van Aansprakelijkheid
UWV	Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen
Vewin	Vereniging voor Waterleidingbedrijven
VPB	Vennootschapsbelasting
WBB	NV Waterwinningsbedrijf Brabantse Biesbosch
Wbni	Wet Beveiliging Netwerk- en Informatiesystemen
WGA	Werkhervatting Gedeeltelijk Arbeidsgeschikten
WIA	Wet werk inkomen naar arbeidsvermogen
WNT	Wet Normering Topinkomens
WACC	Weighted Average Cost of Capital

